

12-01-2022

Ungdomskriminalitetsnævnet i et ungeperspektiv

En kvalitativ undersøgelse af hvordan unge over 15 år oplever at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet

*4. semester på kandidatuddannelsen i Kriminologi,
Aalborg Universitet, efteråret 2021*

Modul 8: Speciale

30 ECTS-point

Vejleder fra Aalborg Universitet: Annette Olesen

Antal ord: 22.985

Af Henriette Rasmussen
Studienr.: 20191526

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt.

Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på: <http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

This thesis examines how juveniles above the minimum age for criminal responsibility experience having a case processed in the Juvenile Delinquency Board established in Denmark in January 2019. The thesis is based on interviews with four juveniles who have had their case processed in court prior to the board meeting. To gain a more qualified knowledge in the area, interviews have also been held with two social workers and the chairman of the Danish Social Workers' Association.

The thesis shows that the juveniles have had a chaotic upbringing with complex challenges, which is why they and their families have been in contact with public authorities, including the family department, the police, and the court, prior to the board meeting. The prior contact with and perception of the public authorities has influenced the juveniles experience of the board meeting. They generally express that they have; not felt sufficiently prepared for the meeting, they have felt analyzed and assessed, they have felt labelled prior to the board meeting, they have felt alone and interrogated by the board members, and they have felt expected to be able to give a rational explanation for their impulse-driven actions. The juveniles see the Juvenile Delinquency Board as a double process and measure since they have already been sentenced in court prior to the board meeting. The juveniles have initially reacted with opposition to the penalty, which had little effect, so they chose to "give up" on their opposition and instead cooperated with the staff at the placement facilities. Retrospectively, the juveniles are able to see the penalty from a more supportive perspective. The penalty has resulted in placements, where the employees has managed to create the right social and educational facilities, which has been able to support the juveniles in a positive development. Ultimately, it is up to the street-level bureaucrats to assess whether the decision from the Juvenile Delinquency Board has had the desired effect or not, as they must carry out the board's decision.

The thesis also shows, based on statements from the social workers and the chairman of the Danish Social Workers' Association's, that the establishment of the Juvenile Delinquency Board has had both a positive and negative effect on social work with socially disadvantaged children and juveniles in general. On the one hand, it has been positive for "the hard core" children and juveniles with a case processed at the board, because their cases have had to be prioritized and they have been able to get the right social pedagogical support through a penalty, without having to consider the financial means available under municipal auspices. On the other hand, the financial resources have not been accompanied by the establishment of the Juvenile Delinquency Board, which is why it has meant that other socially disadvantaged children and juveniles have become "second-priority cases" and thus have not been able to receive the necessary support in time.

Keywords: Alternative Justice, Crime Prevention, Deterrence, Experience, Juvenile Delinquency, Juvenile Delinquency Board, Labelling, Punishment, Risk Factors, Stigma, Youth Crime, Youth Crime Board.

Indholdsfortegnelse

Tro- og loveerklæring	1
Abstract	2
Indledning.....	5
Baggrunden for oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet	8
Litteraturreview.....	12
Ungdomskriminaliteten falder	13
Strafforståelsen er under forandring	14
Ungdomskriminalitetsnævnet.....	15
Sammenfatning	16
Teori.....	17
Afskrækkelsesteori	18
Børn i risiko.....	18
Sociale bånd.....	19
Stemplingsteori	20
Alternative strafforståelser	21
Metode	23
Forskningsdesign og -strategi	23
Afgrænsning af målgruppen	24
Adgang til feltet	24
Præsentation af informanterne.....	26
Kvalitative interviews	26
Fokusgruppeinterview.....	28
Online interview	28
Transskribering og kodning	28
Etiske refleksioner	29
Forskningskriterier.....	31
Analyse	33
Hvad karakteriserer de unge, og hvilke erfaringer har de med systemet forud for nævnsmødet?	33
Unge i risiko	34
Mødet med systemet	35
Hvordan oplever de unge rammerne og sagens behandling på nævnsmødet ud fra deres forudgående erfaringer med systemet?	41
Alle mod én.....	42

Børn i voksne rammer	45
Hvilken virkning mener de unge retrospektivt, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har haft for dem?	48
Oplevelse af straf	48
Relationernes betydning	55
Konklusion	57
Diskussion	59
Referencer	62

Indledning

I forsøget på at forebygge ungdomskriminalitet blev der i januar 2019 fra politisk side indført Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, hvilken giver det dertil oprettede Ungdomskriminalitetsnævn bemyndigelse til at iværksætte afgørelser om særligt tilrettelagte indsatser som forbedringsforløb og straksreaktioner over for "den hårde kerne" af lovovertrædende børn og unge i alderen 10-17 år (Justitsministeriet, 2018). Lovforslaget medførte hård kritik fra flere faggrupper inden for børn- og ungeområdet:

"De anså loven for at krænke eller være på kant med børns grundlæggende rettigheder, og det blev fremhævet, at der allerede fandtes de redskaber i lovgivningen, som var nødvendige for at hjælpe børn og unge, som var i en begyndende kriminel løbebane" (Skovgaard, 2020).

I den daværende regering og aftalepartiernes aftaletekst for oprettelsen af nævnet kritiseredes kommunerne for ikke at iværksætte de mulige indsatser hurtigt og konsekvent nok. Det har betydet, at sagerne nu skal indbringes for Ungdomskriminalitetsnævnet senest 4 uger efter, at mistanken er fremkommet hos politiet eller 14 dage efter de unges dom i retten (Justitsministeriet, 2018, s. 2-5). Dette mindsker kommunernes nuværende sagsbehandlingstid på 4 måneder¹, til en frist på maksimalt 3 uger², hvilket Dansk Socialrådgiverforening (2018) i deres høringsvar mente, ville umuliggøre en seriøs behandling af sagerne. Særligt de manglende grundlæggende retssikkerhedsmæssige garantier, som voksne har i de strafferetlige sager, er blevet fremhævet i kritikken som værende i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, art. 6 (EMRK, 1996):

"Blandt de vigtigste er adgangen til en forsvarer, udfærdigelsen af et anklageskrift, retten til at føre vidner, formodningen om den tiltaltes uskyld, indtil det modsatte er bevist, et forbud mod tvang til selvinkriminering samt åbenhed i retsplejen" (Frich, 2018).

Smith (2018) lægger i sin kritik særligt fokus på det modsætningsfyldte forhold, at der ifølge lovforslaget ikke er tale om en strafferetlig proces, hvorfor nævnet ikke skal tage stilling til skyldsspørgsmålet og politibetjente bl.a. ikke bør møde op uniformeret. Omvendt indbringes barnet netop for nævnet, fordi det er mistænkt for en given handling, hvorfor nævnet kan iværksætte en straksreaktion, som skal markere over for den pågældende, at grænsen er overskredet. Smith stiller kraftigt spørgsmålstejn ved, hvad straksreaktionerne skal forbedre og genoprette, hvis ikke der netop tages udgangspunkt i skyldsspørgsmålet og barnet dermed anses som kriminel. Hun udtrykker bekymring for, at det kan medvirke til at blive en selvpfyldende profeti,

¹ Jf. serviceloven (2021) § 50, stk. 7 (herefter forkortet SEL)

² Jf. ungdomskriminalitetsloven (2018) § 29, stk. 2 (herefter forkortet UKL)

at barnet med denne stempling vil blive kriminel på sigt. Ifølge regeringen og aftalepartierne er der ikke tale om *straf* i forbindelse med afgørelser i nævnet, men *forebyggende* indsatser ”for barnets eller den unges bedste” (Ungdomskriminalitetsloven, 2018, § 1). De påpeger, at der ikke er tale om frihedsberøvende straffe i form af fængsel, men nævnet har bemyndigelse til at træffe afgørelse om anbringelse uden samtykke fra barnet/den unge og forældremyndighedsindehavere på bl.a. delvist lukkede institutioner, sikrede institutioner samt særligt sikrede afdelinger³.

Lidt over et år efter oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet er det særligt nævnets afgørelser, som har været i kritikernes søgelys, eksempelvis antallet af fundne fejl i de indbragte klagesager, som på daværende tidspunkt svarede til 22 % af de indbragte klagesager. Formanden for Dansk Socialrådgiverforening, Mads Bilstrup, fandt dette uacceptabelt samt et udtryk for manglende socialfaglig ekspertise i Ungdomskriminalitetsnævnene: ”Han påpeger, at der i klagesager om tvangsanbringelser truffet af kommunerne var en omgørelsesprocent på to procent i 2018” (Wang, 2020). De to tal anses dog ifølge artiklen ikke for værende direkte sammenlignelige. Det fremgår videre, at der i kritikken af lovforslaget blandt andet blev:

”advaret om, at nævnet kunne blive tilbøjelige til at træffe afgørelser om anbringelser som straf i stedet for at vurdere, om det var det bedste for barnet” (ibid.).

Nævnsmedlem, Jeanette Fabrin, mener, at der kan være flere afgørelser om anbringelser uden samtykke, som er truffet på det forkerte grundlag af nævnene, da ”der altid vil være forældre i disse sager, som ikke klager til Ankestyrelsen, fordi de i forvejen mangler overskud i hverdagen” (ibid.). Skovgaard (2020) er bekymret for, at det netop er i forvejen socialt udsatte børn, som vil blive ramt af det indførte Ungdomskriminalitetsnævn.

I april 2021 har Justitsministeriets Forskningskontor udgivet den første af forventeligt seks devalueringer af Ungdomskriminalitetsnævnet. Denne fokuserer på erfaringer med nævnet, og om de tiltænkte formål imødekommes (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 8-9). I den forbindelse er der afholdt 37 interviews med 46 nævnsmedlemmer og fagpersoner tilknyttet Ungdomskriminalitetsnævnet. Derudover er der interviewet 8 børn og unge, som har fået en afgørelse om forbedringsforløb af Ungdomskriminalitetsnævnet. 26 adspurgte børn og unge har takket nej til at lade sig interviewe med begrundelsen ”at de ikke har haft lyst til at rippe op i deres sag, eller at de ikke har haft lyst til at bruge tid på endnu et møde” (ibid. s. 10-13). Jeg finder det vigtigt, at målgruppen, som problematikken omhandler, selv høres, således det ikke kun bliver en diskussion blandt fagpersoner og politikere. Der er endvidere et socialfagligt krav om, at barnets synspunkter altid skal

³ Jf. UKL §§ 15-17

inddrages ”med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed”⁴, når et støttebehov skal vurderes og en foranstaltning iværksættes. Denne holdning deler jeg med Rasmussen, Warming og Kampmann (2017), som mener, at børns ret til at blive hørt ”i alle forhold”, jf. børnekonventionen (1992) artikel 12, gælder i hverdagslivet ”i bred forstand såvel som de politiske beslutninger og offentlige debatter, der er med til at sætte rammerne for hverdagslivet” (Rasmussen, Warming, & Kampmann, 2017, s. 8). Når børn inddrages i forskning, ”sender det et signal om, at børn har relevant og vigtig viden, og at vi interesserer os for den” (ibid. s. 9-10). Jeg mener, at der i Justitsministeriets devaluering af nævnsrådet er mere fokus på fagpersonernes oplevelser af nævnsrådet og deres skøn af børnene og de unges oplevelser af mødet, end der reelt er på børnene og de unges egne oplevelser⁵. Jeg mener derfor, at der er et videnshul i forhold til at høre de berørte børn og unge, som er relevant at belyse nærmere. Jeg har således opstillet følgende problemformulering:

Hvordan oplever unge over 15 år at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet?

Jeg har valgt at operationalisere problemformuleringen ned til tre forskellige perioder i de unges liv: tiden før, under og efter nævnsrådet, for at skabe en nuanceret forståelse af de unges oplevelser med at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet. Jeg har således opstillet følgende underspørgsmål:

- *Hvad karakteriserer de unge, og hvilke erfaringer har de med systemet⁶ forud for nævnsrådet?*
- *Hvordan oplever de unge rammerne og sagens behandling på nævnsrådet ud fra deres forudgående erfaringer med systemet?*
- *Hvilken virkning mener de unge retrospektivt, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har haft for dem?*

Jeg har fundet operationaliseringen relevant med udgangspunkt i Bourdieus begreb *habitus*, dvs. den kulturelle og sociale læringsproces, herunder erfaringer og færdigheder, som mennesker tilegner sig, forstår og handler i verden ud fra. Da socialiseringsprocessen allerede starter ubevidst i barndommen, lagres disse erfaringer og forståelser mentalt, og ikke mindst kropsligt i personen, og påvirker måden hvorpå vedkommende handler, ud fra sin viden og erfaringer (Wilken, 2006, s. 41-45). Ifølge Hayes (2018) påvirkes individets oplevelse af straf af de forudgående personlige erfaringer og sociale kontekst (ibid. s. 237). Det er

⁴ Jf. SEL § 46, stk. 3 samt UKL § 1

⁵ Umiddelbart inden aflevering af projektet har Justitsministeriet udgivet yderligere to devalueringer. Devalueringen omhandlende screening og henvisning til nævnet indeholder ingen interviews med børn og unge (Fuglsang & Hansen, 2021b), mens devalueringen omhandlende ungefaglige undersøgelser og indstillinger bygger på data fra devalueringen af nævnsrådet, da det ikke har været muligt at få adgang til flere børn og unge informanter (Fuglsang & Hansen, 2021c, s. 12).

⁶ Jeg benytter ”systemet” som betegnelse for organisationer i den offentlige sektor, som er politisk styrede og har til formål og myndighed til at udføre de politiske beslutninger og kollektive serviceydelser i praksis (Berg-Sørensen, Grøn, & Hansen, 2011, s. 22-30). I relation til dette projekt omfatter det domstolene, kommunale forvaltninger, politiet og døgninstitutioner.

således relevant at opnå en indsigt i de unges forudgående erfaringer med de sociale myndigheder, politiet og retten, for at få en forståelse for, hvordan og hvorfor de unge oplever og agerer i rammerne for nævnsmødet, som de gør. Forandring af lagrede erfaringer og forståelser af verden kræver ifølge Bourdieu, at individet accepterer en social forankring i et nyt miljø, men samtidig skal det nye miljø også acceptere individet (Wilken, 2006, s. 41-45). Da Ungdomskriminalitetsnævnet skal søge at ændre de unges adfærd og tankegang, er det således relevant at belyse, om der retrospektivt er sket en ændring i de unges oplevelser af nævnsmødet og dets virkning. Jeg har endvidere valgt at interviewe to socialrådgivere med erfaring på området samt formanden for Dansk Socialrådgiverforening, med henblik på at understøtte de unges udtalelser. Dette uddybes nærmere i metodeafsnittet.

Jeg finder det endvidere relevant at belyse baggrunden for den politiske beslutning om at oprette et sådant nævn, herunder hvem målgruppen er, og hvad nævnet kan træffe afgørelse om.

Baggrunden for oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet

Definitionen af kriminalitet samt holdningen til hvem der kan straffes, og ikke mindst hvad en passende straf for en lovovertrædelse er, har ændret sig over tid, hvilket afspejler sig i de lovgivningsmæssige ændringer, som sker i takt med at vores normer og forståelser ændrer sig, og samfundet udvikles. Definitionen af kriminalitet er således samfundsmæssigt, kulturelt og historisk betinget (Christie, 2004). Ungdomskriminalitet anses for at være et samfundsproblem, som politikerne ønsker at mindske, bl.a. ved at nedbringe antallet af unge som både begynder og ikke mindst fortsætter den kriminelle løbebane videre ind i voksenlivet. Dette skyldes til dels, at det koster samfundet dyrt i skatte kroner på den lange bane i sagsomkostninger i forbindelse med anholdelse og retssager, foruden målgruppen også kan være uarbejdsdygtige i en periode grundet inkapacitering. Men det "koster" potentielt også på den oplevede tryghed og retfærdighedsfølelsen blandt ofrene og befolkningen generelt (Tranæs, 2008, s. 17-18). Grænsen for den kriminelle lavalder og hvordan samfundet skal straffe eller sætte ind over for lovovertrædende børn og unge er et emne, som løbende har været oppe til politisk diskussion i Danmark. Siden år 1930, hvor den nuværende straffelov blev vedtaget, har den kriminelle lavalder været sat til 15 år⁷, mens der i perioden har været indført forskellige sanktionsformer som eksempelvis ungdomskontraktordninger og ungdomssanktioner for at forebygge ungdomskriminalitet (Jappe, 2006, s. 11-13).

⁷ Jf. straffeloven (2021) § 15 (herefter forkortet STRFL). Dog undtaget af perioden 1. juli 2010 – 28. februar 2012, hvor den blev sænket til 14 år (Elholm, 2013, s. 64-65).

Pedersen og Jørgensen (2017) har udgivet en rapport om ungdomskriminalitet, hvori de har opdelt børn og unge fra ungdomsårgangen fra år 1996 i alderen 10-17 år i fire kategorier: de lovlydige, småkriminelle, alvorligt kriminelle samt mest kriminelle, hvortil fordelingen fremgår af tabel 1.

Tabel 1 Fordeling af unge fra årgang 1996 fordelt efter kriminalitetskategori

Kategori	Antal personer	Andel i %	Andel blandt unge registreret for kriminalitet
De lovlydige	60.051	85%	-
De småkriminelle	7.776	11%	76%
De alvorligt kriminelle	1.725	2%	17%
De mest kriminelle	726	1%	7%
I alt	70.2785	100%	100%

Tabellen viser det samlede folketal for årgang 1996 d. 1. januar 2013 og den samlede fordeling af hele årgangen efter kriminalitetskategori i hele tal samt procent. Andelen i procent summerer ikke 100 grundet decimaltal. Derudover ses fordelingen af kriminalitet blandt de unge, som er registreret for kriminalitet. Tabellen er kopieret fra rapportens tabel 3.1 (Pedersen & Jørgensen, 2017, s. 6).

Rapporten viser, at det var den ene procent tilhørende de mest kriminelle, som stod for 44 % af den samlede kriminalitet i løbet af perioden 2001-2015 (ibid. s. 4-8). Heraf havde 60 % været mistænkt for kriminalitet inden de nåede den kriminelle lavalder (ibid. s. 77). Der ses således at være nogle få unge, som fylder mest i kriminalregistrene.

Denne udvikling ønskede den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), sammen med Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet at ændre på, og indførte derfor Ungdomskriminalitetsnævnet med virkning fra d. 01.01.19. Formålet er at sætte hurtigt og konsekvent ind med et forebyggende og opdragende sigte over for den såkaldte "hårde kerne" af børn og unge i alderen 10-17 år, som begår alvorlig kriminalitet. Dette for at begrænse bandernes rekruttering af nye unge medlemmer og signalere til de unge, at deres handlinger har konsekvenser. Ligeledes til forældrene – og i en vis grad kommunerne – at de har et stort ansvar i at få deres børn/unge på rette vej (Justitsministeriet, 2018, s. 1; Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 8). Aftalepartierne ville med nævnet således forebygge – eller bekæmpe om man vil⁸ – ungdomskriminaliteten allerede inden de unge når den kriminelle lavalder og rettede samtidig en kritik mod det sociale system:

"Når børn og unge begår kriminalitet tidligt i livet, kan det være starten på en kriminel løbebane, som kan ende med omfattende og alvorlig kriminalitet. Der skal derfor sættes mere

⁸ Bjørge (2016) ser forebyggelse og bekæmpelse som én side af samme sag, hvorfor begrebet forebyggelse benyttes i mere bred forstand til at dække over en reducere af fremtidige kriminelle handlinger samt skadevirkninger af begået kriminalitet (ibid. s. 1).

konsekvent og tidligere ind over for ungdomskriminalitet. Der skal være en mærkbar reaktion, når børn og unge begår kriminalitet, så de forstår, at alle handlinger har konsekvenser. I den nuværende indsats mod ungdomskriminalitet mangler der fælles retning og konsekvens. Hverken det sociale system eller retssystemet evner at gribe tidligt nok ind og hjælpe børnene eller de unge, inden de havner på samfundets skyggeside. Børn og unge oplever ikke i tilstrækkelig grad at blive stillet til ansvar for deres kriminelle handlinger” (Justitsministeriet, 2018, s. 1).

Der har således været et politisk ønske om en større ensretning i håndteringen af de kriminalitetstruede børn og unge på tværs af landets kommuner. Afgørelser i nævnet skal baseres på barnets/den unges ressourcer samt familiens forhold⁹. Disse afgørelser kan eksempelvis bestå i straksreaktioner¹⁰, hvor børnene/de unge pålægges genoprettende aktiviteter for de forårsagede skader. Det kan også være forbedringsforløb¹¹ med vilkår om, at barnet/den unge eksempelvis pålægges deltagelse i ungdomsklub eller uddannelse. Det mest indgribende forbedringsforløb er anbringelse uden for hjemmet uden samtykke på åbne institutioner og ikke mindst særligt sikrede institutioner (ibid. s. 2-4). De 15-17-årige kan indstilles til nævnet, hvis de af retten er:

”idømt fængselsstraf for personfarlig kriminalitet eller (...) anden alvorlig kriminalitet ved overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer, våbenloven eller knivloven, og som samtidig vurderes at være i særlig risiko for at begå yderligere kriminalitet” (Ungdomskriminalitetsloven, 2018, § 2, stk. 1).

De samme kriterier gælder for de 10-14-årige. Da de ikke kan dømmes, grundet den kriminelle lavalder, skal de blot være *mistænkt* for samme forhold som de 15-17-årige¹². Det betyder, at politiet skal finde det tilstrækkeligt bevist, at rette gerningsmand er identificeret (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 17). Børn og unge kan også bringes for Ungdomskriminalitetsnævnet, hvis de mistænkes for en mindre alvorlig kriminel handling og samtidig anses for at være kategoriseret som *socialt udsat* og er omgivet af:

”risikofaktorer, der gør dem særligt udsatte for at ende i den hårde kerne af unge kriminelle, f.eks. kriminalitet i en tidlig alder, opvækst i et kriminelt miljø eller misbrugsproblemer” (Justitsministeriet, 2018, s. 3).

⁹ Jf. UKL § 1

¹⁰ Jf. UKL § 12

¹¹ Jf. UKL §§ 13-19

¹² Jf. UKL § 2, stk. 2

I forbindelse med oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet, blev det anslået at ville omfatte omkring 40 børn i alderen 10-11 år og omkring 700 unge i alderen 12-17 år på årsbasis (Justitsministeriet, 2018, s. 3). Ifølge den første devaluering vedrørende selve nævnsmødet har 1.025 børn og unge haft en sag behandlet i løbet af de første 20 måneder, dvs. i perioden 1. januar 2019 til 31. august 2020. Heraf ses 84 % at være drenge og størstedelen har dansk oprindelse. 52 % har været under den kriminelle lavalder på tidspunktet for mødets afvikling, hvortil den største gruppe findes blandt de 14-årige jf. tabel 2 (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 19-22).

Tabel 2 Fordeling af børn og unge som har haft en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet fordelt på alderen på tidspunktet for handlingen, der har givet anledning til at sagen sendes i nævnet

Alder	Andel i %
10 år	1%
11 år	3%
12 år	6%
13 år	14%
14 år	28%
Samlet fordeling under den kriminelle lavalder	52%
15 år	17%
16 år	22%
17 år	9%
Samlet fordeling over den kriminelle lavalder	48%
I alt	100%

Tabellen viser den aldersmæssige fordeling af de 1.025 børn og unge, som har haft en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet i perioden 1. januar 2019 til 31. august 2020. Tabellen er udarbejdet ud fra devalueringens figur 1, hvoraf andelen i procent er angivet, men ikke andelen i fulde tal (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 19-20).

Langt størstedelen er henvist på baggrund af personfarlig kriminalitet, hvilket gælder for 92 % af de 10-14-årige og 88 % af de 15-17-årige (ibid. s. 25-27). Som det fremgår af tabel 3, er der truffet afgørelse om flere forbedringsforløb end straksreaktioner, hvilket er sket samlet set i 752 ud af 1.035¹³ sager i undersøgelsesperioden.

¹³ Af devalueringen fremgår det, at 1.025 børn og unge har fået en sag behandlet, heraf har ni fået behandlet en sag 2-3 gange, men disse regnes ikke for at være genindbringelsessager, hvorfor der tages udgangspunkt i 1.035 sager (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 19). Her er de 24 sager, som er blevet afvist af nævnet ikke medtaget (ibid. s. 63).

Tabel 3 Fordeling af afgørelser i Ungdomskriminalitetsnævnet fordelt på afgørelsestype

Afgørelsestype	Antal	Andel
Forbedringsforløb	736	71%
Straksreaktion	5	1%
Straksreaktion og forbedringsforløb	16	2%
Hverken forbedringsforløb eller straksreaktion	278	27%
I alt	1.035	101%

Tabellen viser fordelingen af afgørelsestypen i de 1.035 sager, som har været behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet i perioden 1. januar 2019 til 31. august 2020. Tabellen er næsten direkte kopieret fra devalueringens tabel 6, dog har jeg tilføjet rækken "i alt". Når jeg lægger deres tal i andelen sammen, får jeg 101% og ikke 100%, hvorfor dette fremgår upræcist (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 64).

Af de 752 afgørelser indeholdt 249 afgørelse om anbringelse svarende til 33 % af de sager, hvori der er truffet afgørelse om et forbedringsforløb. Af de 249 var 78 % allerede anbragt forud for afgørelsen, mens dette har gjort sig gældende for 23 % af alle berørte børn og unge, som havde en sag behandlet i samme periode (ibid. s. 23, 64-65). I forbindelse med udarbejdelsen af devalueringen, har forskerne foretaget en manuel gennemgang af et udtræk på 100 sager, heraf fandt de, at 56 børn og unge i forvejen havde mindst én eller flere igangværende foranstaltninger i kommunalt regi på tidspunktet for nævnsmødet, mens nogle af de resterende 44 ligeledes har haft en iværksat foranstaltning, som dog var ophørt på mødetidspunktet. Der påpeges at være en vis usikkerhed omkring de 44 børn og unge, da oplysningerne omkring afsluttede forløb ikke er registreret konsekvent og ensartet i kommunerne (ibid. s. 23).

Følgende afsnit har til formål at give et overordnet indblik i eksisterende forskning om kriminalitetsudviklingen blandt unge i Danmark såvel som internationalt, samt hvilke tilgange der benyttes for at forebygge ungdomskriminalitet.

Litteraturreview

For at få et mere indgående indblik i erfaringer med det forholdsvis nye Ungdomskriminalitetsnævn, forebyggelse af og udviklingen i ungdomskriminaliteten i Danmark har jeg søgt på (ungdomskriminalitet OR ungdomskriminalitetsnævn*) via Bibliotek.dk og (ungdomskriminalitet AND Danmark) via Google Scholar. For at få et indblik i eksisterende forskning om udviklingen i ungdomskriminalitet internationalt samt erfaringer med ungdomsdomstole har jeg søgt på (Juvenile Justice OR Juvenile Courts AND experience) via søgedatabasen Sociological Abstracts og (Youth Crime Europe) via Google Scholar. I selektionsprocessen har jeg valgt at undtage litteratur, som specifikt fokuserer på køn, etnicitet og bandekriminalitet. Jeg har primært haft fokus på europæisk litteratur fra perioden 2000-2021.

Ungdomskriminaliteten falder

I starten af 1990'erne ses et begyndende fald i Ungdomskriminaliteten i USA – en tendens der spredte sig til Europa og andre vestlige lande, hvorfor færre unge kommer i berøring med retssystemet og fængsles (McAra & McVie, 2018, s. 74; Kyvsgaard, 2020, s. 1-2, 25-26). McAra & McVie (2018) henviser til tabel 23 fra Eurostat i maj 2016 og skriver, at der i løbet af det sidste årti er sket et gennemsnitligt fald i fængslede unge på 42 % fordelt på 30 europæiske medlemslande. De stiller spørgsmålstegn ved, hvorvidt faldet i Europa generelt skyldes en reel ændring i de unges adfærd eller effekten af landenes tiltag. De påpeger, at indhentede data fra de enkelte lande ikke altid er direkte sammenlignelige, da opbygningen af retssystemerne, registreringen og den kriminelle lavalder varierer på tværs af landene. Derudover tages der oftest udgangspunkt i officielle registre og ikke løbende selvrapporteringsundersøgelser fra de enkelte lande, hvilket kan påvirke kriminalitetsbilledet og give et mørketal. Deres data bygger derfor primært på data fra Skotland, England og Wales (ibid. s. 74-78). Ifølge Kyvsgaard (2020) er der sket et fald i antallet af mistanker/sigtelser blandt 10-17-årige på 46 % i Danmark i perioden 2006-2019. Heraf ses faldet for de 10-14-årige at være 62 % og 45 % for de 15-17-årige. Der er sket en samlet halvering i perioden 2006-2015, hvorefter der er sket en stigning på 7 % i perioden 2016-2019, hvoraf de 10-14-årige står for 35 %. Kyvsgaard mener, at det samlede fald kan skyldes en ændring i de *kriminogene settings*. De unge mødes mindre fysisk og mere online, hvorfor stigningen i 2018 særligt kan skyldes den såkaldte "Umbrella sag" – deling af børneporno online. Derudover ses en samlet stigning på 25 % vedrørende vold og trusler, hvoraf de 10-14-årige står for 86 %, hvilket hun mener, kan have sammenhæng til de senere års vækst i de unges alkoholforbrug. (ibid. s. 9-17, 27-29). Balvig (2011) mener, at der er sket en polarisering mellem grupperne af ikke-kriminelle ("de lovlydige" og "flertallet") og de kriminelle ("de erfarne" og "gengangerne") i perioden 1989-2010, dvs. at flere er blevet lovlydige og færre kategoriseres som tilhørende flertallet, de erfarne og gengangerne (ibid. s. 11-22). Den mindre gruppe der begår relativ alvorlig kriminalitet, står ligeledes for en større andel af kriminaliteten (Balvig, 2011, s. 16-22; Kyvsgaard, 2020, s. 8-14; Pedersen & Jørgensen, 2017, s. 77). McAra & McVie (2018) mener, at denne polarisering kan skyldes en *displacement effect*, dvs. kriminaliteten formentlig ikke er faldet så markant som antaget. Den har snarere forskudt sig fra gadebilledet, i takt med at de unge i langt højere grad færdes i den virtuelle verden. Samtidig ses cyberkriminaliteten at være stærkt stigende, hvorfor de ungdomskriminaliteten muligvis er rykket til den virtuelle verden (ibid. 76, 84-90). Denne forskydning skaber ifølge McAra & McVie en *cultural dissonans effect* og en *concentration effekt*, da politiets patruljering og retshåndhævelse fortsat primært foregår i den virkelige verden og dermed ikke har tilpasset sig de unges ændrede færden i tilstrækkelig grad. Politiet søger således mere ud til de særligt udsatte områder, hvor de i langt højere grad møder og stopper de samme unge i gadebilledet, som oftest kommer fra de mest udsatte og marginaliserede grupper i samfundet og endvidere har ekstremt komplekse udfordringer og en negativ

omsorgshistorik. Der ses en forhøjet risiko hos disse unge for at blive sigtet, hvis de tidligere har været identificeret som mistænkt eller har fået en advarsel eller været sigtet for en lovovertrædelse. En kategorisering som er svær at slippe af med igen, når først de er registreret i politiets database (ibid. s. 76, 90-93). McAra & McVie ser ligeledes en sammenhæng mellem ungdomskriminaliteten og landenes tilgang til håndteringen af denne, hvilken de kalder *the whole-system effect*. De lande, som har en mere straffende tilgang, lader til at være mindre succesfulde i at reducere recidivrisikoen end de lande, som i højere grad søger at benytte alternative foranstaltninger som eksempelvis *restorative justice*, eksempelvis konfliktmægling mellem offer og gerningsmand (ibid. s. 76, 93-97).

Strafforståelsen er under forandring

Der er en generel forståelse blandt de europæiske lande af, at frihedsberøvelse bør være sidste udvej og der skal være proportionalitet mellem de statslige indgreb og lovovertrædelsen, herunder at de benyttede foranstaltninger skal være mindst muligt indgribende, hvorfor alternative foranstaltninger som eksempelvis konfliktmægling og familiesamråd er blevet implementeret, særligt i lande som Belgien, Tyskland og Nordirland. Samtidig ses en stigende neo-liberalistisk tilgang i de europæiske lande, formentlig inspireret af USA, hvor fokus er på gengældelse og afskrækkelse gennem straf. Det kommer bl.a. til udtryk gennem en intensivering af ungdomsretlige interventioner, herunder øget brug af ungdomsfængsel og sikrede institutioner. Det gør sig især gældende i lande som England, Wales, Frankrig og Holland, hvor særligt konceptet om at ansvarliggøre unge for deres lovovertrædelser, men også forældrene for deres børns adfærd, har vundet indpas (Duenkel, 2014, s. 31-37). Grænsen for den kriminelle lavalder varierer på tværs af de europæiske lande. I lande som England, Wales, Nordirland og Schweiz kan børn ned til 10 år dømmes, mens den kriminelle lavalder er 18 år i Belgien. I gennemsnit ligger den kriminelle lavalder på 14 år. Flere vestlige lande har gennem tiden indført separate retssystemer til at behandle sager vedrørende børn og unge over den kriminelle lavalder (Duenkel, 2014, s. 43-46, 51-61; Doek, 2002, s. 505-516; Folketingets beslutningsforslag, 2000). Ungdomsdomstole ses første gang i Chicago, Illinois i 1889 og udsprang af to modsætningsfyldte opfattelser: "*a fear for children*" og "*a fear of children*" (Grossberg, 2002, s. 3). For det første må staten handle over for børn og unge for deres egen sikkerhedsskyld i forhold til at opnå gode borgere på sigt, da børnene og de unge er den vigtigste fremtidige ressource for nationen. For det andet må staten beskytte sig selv fra truslen af mængden af børn og unge som vokser op i omsorgssvigt og uden disciplin eller respekt for andre (ibid.). Børn blev således i stigende omfang set som nogle, der skulle reddes, hvorfor ungdomsdomstolene ikke kun behandlede sager vedrørende kriminelle børn, men også sager vedrørende børn som ansås for at lide under manglende eller utilstrækkelige omsorgsgivere eller udviste selvdestruktiv adfærd (Rosenheim, 2002, s. 341-342). Staten fik hjemmel og myndighed til at handle i "*the*

best interests of the child” gennem ungdomsdomstolene, herunder at iværksætte foranstaltninger som eksempelvis anbringelse, opsyn med familierne og yde økonomisk støtte (Grossberg, 2002, s. 21-38). Ungdomsdomstolene er sidenhen blevet implementeret i stort set alle amerikanske stater. Systemet har mødt en del kritik gennem tiden. Rammerne for mødet, som oprindeligt var tiltænkt at skulle være af mere uformel karakter, kritiseres i stigende grad for at minde om strafferetten. En anden kritik fokuserer på straffrihed som middel til at reformere eller beskytte børn, eksempelvis i ungdomsfængsel eller på sikrede institutioner. Kritikere mener, at straffrihed overbruges uretmæssigt straffende og kontrollerende. Denne udfordring bliver særligt udtalt, når ungdomsdomstolene skal favne alle børn, der udviser kriminel adfærd og udsættes for omsorgssvigt, herunder når ikke-kriminelle eller småkriminelle blandes med hårde kriminelle og dermed lærer at blive kriminelle – hvilket var formålet med at adskille børnene fra de voksne til at starte med. Omvendt lægges der stort pres på, fra politisk side, for at gøre det mere strafcentreret. De tilknyttede medarbejdere ønsker generelt at beholde systemet, da de fortsat ser et behov for at beskytte børn og unge (Rosenheim, 2002, s. 352-357). Ungdomsdomstolene i de europæiske lande behandler sager vedrørende kriminelle børn og unge under 18 år. Nogle lande, eksempelvis Holland, forlænger dog ind imellem aldersspændet til det 21. år, for på den måde at kunne give en passende straf, til de unge voksne som vurderes for umodne til strafferetten for voksne. En omvendt tendens er også, at nogle børn og unge, eksempelvis i England, overføres til strafferetten for voksne, hvis de har begået særlig alvorlig kriminalitet (Duenkel, 2014, s. 46-51). Generelt ses det, at de lande som i særlig grad har bevæget sig i en mere neo-liberal retning, fortsat har en holdning om at håndtere de kriminelle børn og unge forskelligt fra de kriminelle voksne. De reformer, der sigter mod strengere straffe, retter sig derfor primært mod de særligt voldelige lovovertrædere. Det ses altså overordnet, at de enkelte europæiske lande har implementeret elementer af både alternative foranstaltninger og formel straf. I de nordiske lande eksisterer der ikke et særskilt ungdomsretssystem, hvorfor unge over den kriminelle lavalder dømmes af de almindelige domstole eller henvises til foranstaltninger hos de sociale myndigheder (Duenkel, 2014, s. 43-46, 51-61; Doek, 2002, s. 505-516; Storgaard, 2017; Folketingets beslutningsforslag, 2000). Med det forholdsvis nye Ungdomskriminalitetsnævn, lader det dog til, at Danmark er på vej i retning af særskilte ungdomsretssystemer. I forlængelse heraf er det for nylig kommet ud, at Politikontoret under Justitsministeriet tilsyneladende overvejer at genindføre muligheden for fodlænke til de 10-17-årige som ”et pædagogisk værktøj” til at sikre, at nævnets afgørelser efterleves (Dahlin, 2022).

Ungdomskriminalitetsnævnet

Grundet Ungdomskriminalitetsnævnets korte eksistens er det endnu sparsomt med faglitteratur på området, hvorfor indledningen primært er baseret på fagpersoners udtalelser i artikler. Foruden fundene i

Justitsministeriets første devaluering af nævnsrådet jf. baggrunden for oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet, fremgår det, at de fleste af de 8 interviewede børn og unge¹⁴ har oplevet det som værende "fint nok" at få behandlet en sag i Ungdomskriminalitetsnævnet, og mødet ikke har været så ubehageligt, som forventet (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 53). De fleste af de interviewede fagpersoner finder en berettigelse for nævnet med begrundelse i: at det giver anledning til en mere helhedsorienteret tilgang, sikrer at nødvendige foranstaltninger iværksættes i kommunalt regi og forpligter de pågældende børn og unge samt forældremyndighedsindehavere til at samarbejde om at forebygge kriminel adfærd. Nogle af de 46 interviewede fagpersoner¹⁵ ser ikke det store behov for et Ungdomskriminalitetsnævn grundet de nuværende kommunale foranstaltningsmuligheder, som findes i serviceloven. En stor del af nævnsmedlemmerne angiver, at de mangler viden eller kompetencer, bl.a. til at føre dialog med børn og unge – særligt dem med psykiatriske diagnoser – samt større kendskab til de kommunale muligheder og ungdomskriminalitetsloven (ibid. s. 83-87). Tidsfristen er ikke overholdt i størstedelen af sagerne, hvilket primært skyldes COVID-19 restriktioner (ibid. s. 32-34).

Sammenfatning

Ungdomskriminaliteten har generelt været faldende i Danmark og de vestlige lande over de sidste 20-30 år. Alligevel ses en stigende tendens til at politisere det sociale arbejde med den såkaldte "hårde kerne" af børn og unge, som forbryder sig mod loven. Der sættes i stigende grad ind med tvangsmæssige foranstaltninger i forsøget på at forebygge recidiv og få børn og unge til at "rette ind". Selvom Danmark ikke har en decideret ungdomsdomstol, så lader vi umiddelbart til at være på vej i den retning med indførelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet.

¹⁴ I devalueringen udpejles antallet af børn og unge ikke, som oplever nævnsrådet som værende "fint nok", hvorfor det fremstår upræcist her i teksten (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 53).

¹⁵ Antallet af interviewede fagpersoner, som ikke umiddelbart ser det store behov for nævnet, udpejles ikke i devalueringen og fremstår derfor upræcist her i teksten (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 10).

Teori

Dette afsnit har til formål at præsentere en bricolage af teorier, som har haft indflydelse på udformningen af temaerne i de benyttede semistrukturerede interviewguides og den videre analyse af den indhentede empiri. Teoretisk bricolage har til formål at opnå en mere nuanceret forståelse af et komplekst område, hvor et ensidet perspektiv anses for at begrænse forståelsen i væsentlig grad, hvorfor en samling af teorier med forskellige sociologiske forståelser har til formål at supplere hinanden (Kincheloe, 2011). I dette projekt ses divergerende forståelser blandt politikere og fagpersoner i forhold til, hvordan ungdomskriminalitet bør forebygges, og hvilken virkning oprettelsen af et ungdomskriminalitetsnævn har på de berørte børn og unge. Teorierne er således udvalgt på baggrund af den forudgående viden om emnet, hvilket fremgår af indledningen og litteraturreviewet. Dette vurderes relevant at belyse, for at kunne nuancere de unges oplevelse af at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet.

Jeg har valgt Stafford og Warrs *Reconceptualizing Deterrence Theory* med udgangspunkt i aftaleteksten, hvoraf det fremgår, at børn og unges fremtidige kriminalitet skal forebygges ved at lade dem mærke, at alle handlinger har konsekvenser gennem en hurtig og mærkbar reaktion på allerede udvist kriminel og bekymrende adfærd (Justitsministeriet, 2018, s. 1).

Fokus på Kvelløs *Børn i risiko*, herunder risiko- og beskyttelsesfaktorer samt Hirschs *Social Bond Theory* er valgt for at få et nuanceret blik på det beskrevne formål med oprettelsen af nævnet, herunder at fokusere på den såkaldte "hårde kerne", samt børn og unge, som vurderes at være socialt udsatte og i forhøjet risiko for at ende i kategorien "den hårde kerne" (ibid. s. 3). Her er børnene og de unge således stemplet med udgangspunkt i deres handlinger og sociale forhold.

Beckers *Labelling Theory* og Goffmans *Stigma* er valgt med udgangspunkt i kritikken fremkommet fra blandt andre Smith (2018), som i sin artikel udtrykker bekymring for, at en stemping af børn og unge som kriminelle i så tidlig en alder, ved at indbringe dem for et ungdomskriminalitetsnævn på baggrund af en *mistanke*, vil risikere at skabe en negativ og selvopfyldende profeti på længere sigt, og fastholdes i den kriminelle løbebane.

Derudover har jeg valgt at medtage Hayes' alternative forståelse af straf, idet regeringen og aftalepartierne understreger, at den kriminelle lavalder fortsat er 15 år, og børn ikke skal sættes i fængsel (Justitsministeriet, 2018, s. 1). Der er tale om afgørelser om foranstaltninger med henblik på at støtte barnet og den unge ud af kriminalitet, og ikke straf i juridisk forstand (Ungdomskriminalitetsnævnet, u.d.). Af Dansk Socialrådgiverforenings (2018) høringsvar til lovforslaget fremgår det, at de omvendt mener, at den kriminelle lavalder reelt sænkes til 10 år, da de sikrede institutioner, som børn ned til 10 år nu kan anbringes på, i stigende grad minder om fængsler. Derudover kan der træffes afgørelse om en varighed på op til 4 år i

særlige tilfælde. De påpeger, at der således er en risiko for, at børn og unge vil opleve afgørelserne som straf. Her ses således at være en forskel på formel og uformel straf.

Afskrækkelsesteori

Stafford og Warr (1993/2011) mener ikke, at der bør skelnes så skarpt mellem specifik og generel afskrækkelse, hvilket ellers er udbredt blandt afskrækkelsesteoretikere, idet de mener, at de samme personer ofte oplever begge dele. Den specifikke afskrækkelse refererer til afskrækkelse på individniveau, hvor individet opdages og straffes og dermed afskrækkes gennem egne direkte erfaringer med retssystemet. Ved den generelle afskrækkelse opstår frygten for at kunne blive straffet indirekte gennem kendskab til andre, som er blevet opdaget og straffet for deres handlinger. Når det kommer til Ungdomskriminalitetsnævnet, er det den specifikke afskrækkelse, som gør sig gældende, eftersom nævnet har til formål at sætte ind over for "den hårde kerne" af kriminelle børn og unge, hvorfor målgruppen for dette projekt har fået direkte erfaringer med systemet. Stafford og Warr mener, at der også bør fokuseres på direkte og indirekte erfaringer med *undgåelse* af straf, idet der kan være risiko for, at direkte erfaringer eller kendskab til andres erfaringer med undgåelse af straf for en kriminel handling kan øge risikoen for yderligere begået kriminalitet, eksempelvis hvis opdagelsesrisikoen eller straffen vurderes at være lav (ibid. s. 394-399). Det er værd at nævne, at individet, ud fra et afskrækkelsesteoretisk perspektiv, anses for at være rationelt tænkende, der vil søge at forfølge egne interesser og samtidig undgå straf. Afskrækkelse har derfor den bedste effekt, når den er hurtig, sikker og passende hård (Cullen & Agnew, 2011, s. 381-389). Ifølge Cornish og Clarkes (1986/2011) *Rational Choice Theory* er alle mennesker i stand til at begå kriminalitet, men om vedkommende gør det, afhænger af den enkeltes motivation samt evne til rationelt at afveje mulige fordele og konsekvenser ved en given handling. Evnen til rationel tænkning kan påvirkes af individets psykologiske-, opvækstmæssige-, samt sociale og demografiske baggrundsfaktorer (ibid. s. 400-405).

Børn i risiko

Kvello (2013) har samlet international forskning om risiko- og beskyttelsesfaktorer i børns opvækst og betydningen for deres udvikling. Han finder, at jo flere risikofaktorer et barn vurderes at være omgivet af, jo større risiko synes der generelt at være for, at barnet udvikler problemer på sigt. "Problemer på sigt" kan bl.a. indebære et fremtidigt liv på kant med loven. Han skelner mellem, om risiko- og beskyttelsesfaktorerne primært er knyttet til: *barnet*: eksempelvis medfødte træk eller miljøpåvirkning, *kernefamilien*: eksempelvis forældres samliv og opdragelsesstil eller *øvrige opvækstmiljøer*: skole, daginstitutioner, øvrige

familiemedlemmer mv. Han giver som eksempel på risikofaktorer, at en god indikator på fremtidige samspilsproblemer kan være en uønsket graviditet med negative forventninger til det kommende barn samt brug af vold i opdragelsen eller et generelt højt og alvorligt konfliktniveau i hjemmet, både forældrene imellem eller i relationen forælder-barn. Dette kan øge barnets aggressionsniveau eller skabe adfærdsproblemer. Han understreger dog, at de omgivende risikofaktorer blot kan være en indikation og ikke nødvendigvis en sikker forudsigelse, da barnet ligeledes kan være omgivet af nogle stærke beskyttelsesfaktorer, som skaber en resiliens hos det pågældende barn. Søsken med samme opvækstbetingelser udvikler sig derfor ikke nødvendigvis ens, da de kan have forskellige forudsætninger for modstandsdygtighed. Kvello angiver således, at årsags-virkningsforholdet mellem risiko- og beskyttelsesfaktorer samt udvikling af problemer på sigt, ikke er sikker, da alle børn må vurderes individuelt. Derudover afhænger det af alvorligheden og varigheden i risikofaktorerne (ibid. 223-233, 335-351). Netop barnets eller den unges opvækstbetingelser og ressourcer skal belyses, og danne grundlag for den iværksatte indsats af Ungdomskriminalitetsnævnet¹⁶. Kvello identificerer de tre vigtigste beskyttelsesfaktorer hos børn som værende:

"1. forældre har fra god til meget god omsorgsudøvelse, 2. veludviklet social kompetence hos barnet og 3. barnet tilpasser sig godt i daginstitution eller skole" (Kvello, 2013, s. 233).

Der er således tale om beskyttelsesfaktorer, som primært har et relationelt element. Dette leder mig videre til de sociale båndes indflydelse på individet.

Sociale bånd

Ifølge Hirschi (1969/2011) har en persons sociale bånd til nære relationer såvel som samfundet på et mere generelt plan en indflydelse på, hvorvidt personen vælger at begå eller afholde sig fra at begå kriminelle handlinger. Han mener endvidere, at det er styrken eller svagheden i disse bånd, som influerer på vedkommendes kriminelle adfærd og henviser til, at det netop er i forbindelse med socialisering med andre, at samfundets værdier og regler læres og følges. De sociale bånd påvirkes af elementerne: tilknytning, engagement, involvering og overbevisning (ibid. s. 215-221).

Elementet *tilknytning* refererer til den emotionelle tilknytning til de nære relationer og omsorgspersoner samt personer i samfundet og dets institutioner, eksempelvis lærere eller andre voksne med tilknytning til fritidslivet, eller hvor vedkommende bliver bevidstgjort omkring andres syn på personen og dennes

¹⁶ Jf. UKL § 1

handlinger. Det er således frygten for relationernes reaktioner på en given handling og adfærd – i værste tilfælde et reelt brud med relationerne – som kan afskrække individet fra at begå kriminalitet (ibid. s. 217-218).

Engagement henviser til antagelsen om, at mennesker generelt har investeret sig selv i fremtidig uddannelse med udgangspunkt i målsætninger og drømme for livet, som de kan risikere at forhindres i at opnå, eksempelvis grundet en plet på straffeattesten, hvis de opdages i en kriminel handling (ibid. s. 218-219).

Involvering omhandler individets struktur på hverdagen, herunder deltagelse i interesser som sport, fritidsjob, fritidsklub eller andet, som ikke efterlader megen tid eller energi for personen til at kunne begå kriminelle handlinger (ibid. s. 219-220).

Overbevisning refererer til individets morale, værdier og troen på, at samfundets love, regler og normer er til for at blive overholdt. Morale og værdier skabes ligeledes gennem socialisering, herunder opdragelse i hjemmet, undervisning i uddannelsesregi, deltagelse i fritidsaktiviteter og på arbejdsmarkedet mv. (ibid. s. 220-221). Hirschi henviser i den forbindelse til Sykes og Matza (1957/2011), som mener, at moralen og troen på samfundets regler i nogle tilfælde kan tilsidesættes ved brug af 5 neutraliseringsteknikker, som hjælper vedkommende til at overbevise og retfærdiggøre over for sig selv, at der ikke er tale om reel lovovertrædelse i netop dette tilfælde (ibid. s. 207-211).

Stemplingsteori

Når børn og unge ikke deler troen på samfundets love, regler og normer, og derimod udviser en uønsket adfærd, risikerer de at blive stemplet som afvigere. Ifølge Becker (1963/2020) anses afvigelse for at være samfundsskabt gennem sociale regler (ibid. s. 21). Han mener, at stemplingen af en person som afviger afhænger af, hvordan og i hvilken grad omgivelserne reagerer på vedkommendes handling(er) og ageren. Disse reaktioner kan bl.a. påvirkes af samtiden, herunder om der er et særligt fokus på eksempelvis ungdomskriminalitet eller en bestemt form for adfærd og handlinger fra sociale grupper i samfundet, som majoriteten af befolkningen finder krænkende eller regelbrydende ud fra regler, som sidstnævnte gruppe har påtvunget den stemplede sociale gruppe. Becker er mere optaget af processen for stemplingen, end den stemplede afvigers personlige karaktertræk og vedkommendes reaktioner herpå (ibid. s. 27-36). Således er:

”... afvigelse ikke en egenskab ved den handling, personen begår, men snarere en konsekvens af andres anvendelse af regler og sanktioner i forhold til en ”regelbryder”. Afvigeren er en person, som denne etiket er blevet hæftet på med succes; afvigende adfærd er adfærd, som mennesker betegner som afvigende” (ibid. s. 27-28).

Becker mener samtidig, at stemping af en person kan ske, selvom vedkommende ikke selv har begået en afvigende handling, men blot omgås og dermed identificeres med personer, som anses for afvigende (ibid. s. 39).

Goffman (1963/2010) mener, at alle samfund benytter kategoriseringer af mennesker til at opstille en forudsigelse for, hvilke karaktertræk og adfærd der kan forventes, at personerne i den givne gruppe udviser. Dette benyttes eksempelvis i vores forståelser og forventninger til hinanden, når vi møder nye mennesker. Han benytter begrebet "stigmatisering", om den proces der sker, når en person eller social gruppe kategoriseres og stemples som værende afvigende. Dette kan ifølge Goffman bl.a. ske ud fra tre forskellige typer af stigma: *kropslige* – som henviser til synlige fysiske afvigelser, *karaktermæssige fejl* – egenskaber som regnes for værende i modstrid med forventet adfærd, samt *tribale* – som knytter sig til slægtsbetingede forhold såsom race, religion mv. og dermed kan være svære at ændre på (ibid. s. 43-47).

For de børn og unge der får en afgørelse i Ungdomskriminalitetsnævnet, gælder det, at de indstilles til nævnet med udgangspunkt i en mistanke eller dom fra retten ud fra deres vurderede afvigende adfærd og handlinger, hvorfor de stemples som "regelbrydere". For de 15-17-årige gælder det endvidere, at de foruden en afgørelse om forbedringsforløb og/eller straksreaktioner i Ungdomskriminalitetsnævnet kan risikere at have fået en plet på straffeattesten i forbindelse med en dom af retten forud for nævnsmødet. Selvom de 10-14-årige ikke har fået en plet på straffeattesten, grundet deres alder, er de stadig vurderet i screeningsprocessen ud fra en mistanke at tilhøre kategorien "den hårde kerne" eller være "udsat" og "i risikogruppen" for at ende i førstnævnte kategori, og derigennem kan modtage en afgørelse om forbedringsforløb og/eller straksreaktioner. I de afgørelser hvor udfaldet bliver anbringelse uden for hjemmet, får børnene og de unge nu en ny etikette på sig: "Anbragt". Der kan således være tale om flere og mere flydende kategoriseringer, men de kan få en indflydelse på, hvordan børnene og de unge opfatter sig selv.

Alternative strafforståelser

Ifølge Christie (2004) påføres lidelse gennem straffende foranstaltninger intentionelt som reaktion på individets uønskede adfærd og ønsket om at mindske kriminalitet i samfundet (ibid. s. 302-303). Juridisk set kan straf kun pålægges, hvis der er lovhjemmel¹⁷, som i Danmark almindeligvis består af fængsel og bøde¹⁸. Ifølge Zedner (2016) iværksætter flere stater tvangsmæssige foranstaltninger overfor deres borgere uden om retssystemet og uden at anerkende dem som straffe, hvilket forsvares med, at foranstaltningerne pålægges

¹⁷ Jf. STRFL § 1

¹⁸ Jf. STRFL § 31

i forebyggelsesøjemed (ibid. s. 3-5). Det må eksempelvis gøre sig gældende for de børn og unge, som får en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, idet der med udgangspunkt i en mistanke om kriminalitet og vurdering af den enkeltes sociale forhold bl.a. kan træffes afgørelse om straksreaktioner og forbedringsforløb¹⁹ ud fra målet: "*Børn og unge skal bringes ud af kriminalitet og tilbage i fællesskabet*" (Justitsministeriet, 2018, s. 1). Det er således væsentligt at skelne mellem *formel* og *uformel* straf. Ifølge Hayes (2018) er oplevelsen af straf og smerte subjektiv og personafhængig. Han mener, at udfordringen med en ren objektiv forståelse af straf er, at den formelle straf, pålagt af det strafferetlige system, ikke tager højde for individuelle forskelle mellem lovovertrædere, som påvirkes forskelligt af straf ud fra deres forventninger, tidligere erfaringer samt sociale kontekst. Udfordringen med en ren subjektiv forståelse af straf er omvendt, at kompleksiteten i liv og uforudsigelige faktorer gør det umuligt at gøre perfekte forudsigelser for, hvordan straf vil påvirke den enkelte. Dommere er dermed efterladt med et vidt skøn i forhold til at kunne pålægge en, for individet, passende straf, og risikoen for forankring af social ulighed kan derved fastholdes gennem strafferetlige indgreb. Derfor bør de to forståelser af straf kobles sammen (ibid. s. 235-240, 246-248). Hayes inddeler den oplevede smerte i fire typer, efter i hvilken grad de er intenderet af retssystemet i forbindelse med den pålagte straf, herunder: *direkte-, indirekte-, kontekstuel- og urelateret smerte*²⁰. I forhold til børn og unge med en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, relaterer den direkte smerte sig til afgørelsen fra nævnet, eksempelvis afsavn af frihed og familie ved anbringelse på opholdssted. Den indirekte smerte er ikke tiltænkt som en del af afgørelsen og relaterer sig i udgangspunktet mere til de unge over den kriminelle lavalder, som forinden har fået en plet på straffeattesten af retten og deraf kan have udfordringer med at finde et fritidsjob eller praktikplads. Den kontekstuelle smerte er mere uforudsigelig og relaterer sig til reaktioner og handlinger fra familie, venner, skole og offentlige myndigheder, men også barnet/den unge selv (ibid. s. 240-246). Selvom der ikke formelt er tale om en straf, kan de berørte børn og unge godt have oplevelsen af at blive straffet af Ungdomskriminalitetsnævnet.

¹⁹ Jf. UKL § 12-14

²⁰ Oversættelsen af typerne i Hayes' (2018) cirkelmodel er hentet fra Jørgensen & Olesen (2021, s. 254).

Metode

Dette kapitel har til formål at belyse de metodiske overvejelser, jeg har gjort i forbindelse med at designe og udføre projektet for at kunne besvare problemformuleringen. Derudover har det til formål at belyse, hvem informantgrupperne er, hvordan jeg har fået adgang til dem og hvilke etiske problemstillinger jeg identificerer i forbindelse med projektets udførelse samt forskningskriterierne.

Forskningsdesign og -strategi

Problemformuleringen søges besvaret gennem kvalitative semistrukturerede interviews med fire unge i alderen 15-20 år. Den indsamlede empiri vil sammen med eksisterende teori og forskning danne rammen for analyse og diskussion. Forskningsdesignet- og strategien for projektet er inspireret af den adaptive tilgang, som søger at kombinere den induktive og den deduktive tilgang. Ifølge Layder (1998) er samspillet mellem teori og empiri med til at styrke et studie, idet han mener, at forskning aldrig er teorineutral eller fri for forforståelser og antagelser. Men eksisterende teori kan gøres mere robust ved rutinemæssigt at blive holdt oppe imod empiriske fund, samtidig med at analyse af den indhentede empiri kan styrkes af tidligere teoretiske hypoteser og begreber (ibid. s. 4-7, 51). Den deduktive tilgang kommer til udtryk i mine interviewguides, hvor interviewspørgsmålene er udarbejdet med udgangspunkt i eksisterende forskning og teorier som fremgår af indledningen, litteraturreviewet og teoriafsnittet. Jeg kan derved søge at nuancere eksisterende viden på området (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 258-260). Den induktive tilgang kommer særligt i spil ved brugen af det semistrukturerede interview, hvor interviewguiden ikke er mere fastlagt, end der kan ændres på rækkefølgen af spørgsmål eller helt kan afviges fra den, såfremt informanterne kommer med udsagn, som jeg finder relevant at følge. Derudover går jeg ind i interviewene med åbenhed for at undersøge, om der er nogle forskelle og ligheder i de unges individuelle oplevelser, og hvad de lægger vægt på i deres oplevelser og forståelse af egen situation, som potentielt kan være med til at skabe ny viden på området eller grundlag for nye undersøgelser (ibid. s. 258-260, 177-178).

Mine forforståelser af emnet er bl.a. præget af forskellige faggruppers kritik og bekymringer, som fremgår i indledningen. Derudover kan jeg ikke sige mig fri fra at være påvirket af min egen erhvervsmæssige erfaring som socialrådgiver i en familieafdeling, hvor børnene, som jeg oftest kommer i kontakt med, vurderes at være omgivet af flere risikofaktorer i deres opvækstmiljø. Mine forforståelser og erfaringer kan endvidere ikke undgå at have en indflydelse, på de spørgsmål jeg stiller og den måde, hvorpå jeg efterfølgende foretager analysen af den indhentede empiri. Ifølge Taylor, Bogdan og DeVault (2016) kan forskning udføres inden for eget professionsområde, idet studier aldrig er værdifrie – og total neutralitet er heller ikke nødvendigvis at foretrække – men det kræver samtidig, at jeg har en særlig opmærksomhed på at forholde mig kritisk og

reflekterende over, hvordan mine forforståelser og praktiske erfaring kan influere på undersøgelsesfeltet. Jeg er i den forbindelse meget bevidst om, at forsøge ikke at pålægge informanterne mine forforståelser og antagelser (ibid. s. 33-34).

Afgrænsning af målgruppen

Målgruppen for projektet er børn og unge i alderen 10-20 år²¹, som har fået en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet. Det har ikke haft en betydning for udvælgelsen af informanter, hvorfor de har fået en sag behandlet eller hvilken afgørelse de har fået. Jeg har udvidet min informantgruppe for at nuancere og kvalificere mit kendskab til og forforståelser af området og dermed min interviewguide til de unge. Jeg valgte derfor at interviewe to socialrådgivere fra en familieafdeling, som jeg har en relation til. Qua deres erfaring med Ungdomskriminalitetsnævnet og målgruppen har de både kendskab til sagsgangen før, under og efter en behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet, idet de bl.a. skal udarbejde indstillinger til nævnet, deltage på nævnsmøder og efterfølgende iværksætte nævnets afgørelser. De har et kendskab til praksis fra før oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet. De har derfor et sammenligningsgrundlag og dermed mulighed for at kunne identificere, hvilken virkning de potentielt mener, at oprettelsen af nævnet har haft i arbejdet med udsatte børn og unge baseret på deres konkrete erfaringer. Jeg valgte ligeledes at interviewe formanden for Dansk Socialrådgiverforening, Mads Bilstrup, idet han qua sin funktion forventeligt har et bredt indblik i det politiske beslutningsapparat samt et mere overordnet blik på virkningen af oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet baseret på tilbagemeldinger fra medlemmerne med erfaringer fra praksis både før og efter oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet. Dansk Socialrådgiverforening (2018) indgav endvidere et høringsvar i forbindelse med lovforslaget om oprettelsen af nævnet.

Adgang til feltet

Børn og unge tilhører den informantgruppe, Abrams (2010) betegner som værende "svært tilgængelige", da de bl.a. kan være svære at få etableret kontakt til, og der er krav om samtykke fra forældremyndighedsindehavere, når barnet/den unge er under 15 år²² – hvilket besværliggøres i de tilfælde, hvor barnet/den unge er anbragt og kontakten til forældrene er sparsom. Forskere må derfor ofte benytte de personer, som det er muligt at få adgang til, hvilket også kommer til at påvirke tilgangen til, hvordan der

²¹ Aldersspændet for informanterne er sat til 10-20 år, idet børn og unge skal være mellem 10-17 år, for at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet. Da nævnet er iværksat d. 01.01.19, kan de ældste unge, som har haft en sag behandlet i nævnet, således i dag potentielt være 20 år.

²² Jeg har sat grænsen for samtykke fra den unge selv ved det 15. år med udgangspunkt i Datatilsynets vejledning om samtykke (Datatilsynet, 2019, s. 16).

etableres kontakt til den ønskede målgruppe. Ifølge Abrams kan det derfor være en fordel at benytte offentlige forvaltninger og organisationer til at kontakte svært tilgængelige målgrupper, da de kan have adgang til en bredere gruppe af potentielle informanter (ibid. s. 541-545). For at få adgang til børn og unge med en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet har jeg derfor rettet skriftlig kontakt til teamlederen for de to udvalgte socialrådgivere, med henblik på at få accept til at måtte benytte dem, og evt. flere medarbejdere som gatekeepers, idet de qua deres arbejde har en særlig adgang til feltet og skal arbejde videre med børnene og de unge efter afgørelsen i nævnet (O'Reilly, 2009a, s. 132-133). Dette var for at sikre, at ledelsen var indforstået med, at deres medarbejdere blev benyttet i denne proces, idet der forventeligt vil være tale om socialt udsatte og sårbare børn og unge. En fordel ved at benytte gatekeepers som jeg kender på forhånd er, at de måske vil være mere tilbøjelige til at tage sig tid til at hjælpe med at skaffe informanter trods en travl hverdag (ibid. s. 134). Med socialrådgivernes hjælp har jeg fået adgang til fire unge i alderen 15-20 år. Det er dog ikke ensbetydende med, at socialrådgiverne har en tilknytning til de pågældende. Under planlægningen af interviewene erfarede jeg, hvorfor unge anses for at være en "svært tilgængelig" målgruppe. Jeg lykkedes eksempelvis bedst med at etablere kontakt til de unge ved først at sende dem en sms, for derefter, med deres accept, at ringe dem op og aftale tid og sted for interviewet. Selvom jeg skrev en påmindelse dagen før, havde én helt glemt det, en anden meldte fra grundet sygdom og en tredje kunne ikke huske tidspunktet, hvorfor dette måtte rykkes til senere på dagen.

Ved afholdelse af interviews med unge, som er anbragt på døgninstitution, har jeg forsøgt at benytte sneboldeffekten til at få flere informanter inden for målgruppen – dog uden held (Taylor, Bogdan, & DeVault, 2016, s. 47-48). Jeg har ligeledes rettet skriftlig kontakt til Nordjyllands politi, men de slipper som udgangspunkt de børn og unge, som de screener til at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet, efter sagen har været behandlet, hvorfor de i stedet har henvist mig til at kontakte enhedschefen for Ungekriminalforsorgen i Aalborg og Aarhus. Jeg har endvidere kontaktet en sikret institution og en døgninstitution, idet jeg formodede, at de har nogle unge anbragt af Ungdomskriminalitetsnævnet. Her har jeg ikke hørt mere fra. Den manglende tilbagemelding fra Ungekriminalforsorgen og opholdsstederne kan muligvis skyldes, at børnene og de unge, i kraft af deres anbringelse, søges skånet for "forstyrrelser", som eksempelvis deltagelse i forskningsprojekter, i et ofte udsat liv (Hammen, 2017, s. 34), hvilket netop underbygger beskrivelsen af målgruppen som værende "svært tilgængelige". Et sådant hensyn har jeg stor respekt for, men omvendt kan det begrænse de anbragtes mulighed for at blive hørt.

Præsentation af informanterne

I analysen refererer jeg til de unge ved pseudonymerne Kim, Luca, René og Toni, mens jeg refererer til de to socialrådgivere ved deres professioner og formanden for Dansk Socialrådgiverforening, Mads Bilstrup, refereres ved navn. På undersøgelsestidspunktet er tre af de unge i alderen 15-17 år og den fjerde er i alderen 18-20 år. Alle har været over den kriminelle lavalder på afgørelsestidspunktet. To unge er aktuelt anbragt på en åben institution, mens de to øvrige for nylig er flyttet i egne lejligheder med kommunal støtte. Én er under uddannelse, en anden er i arbejde, og de to sidste afventer opstart af henholdsvis praktik og arbejde. En samlet karakterisering af de unge vil fremgå af analysen.

Kvalitative interviews

Da problemformuleringen lægger op til en kvalitativ tilgang, har jeg som tidligere nævnt valgt at indsamle empirien ved at gennemføre kvalitative semistrukturerede interviews. Et semistruktureret interview kan medvirke til at minimere evt. misforståelser, herunder ved at informanterne har mulighed for at spørge ind til et begreb eller en sætning, som jeg benytter, som de måske ikke forstår betydningen af. Jeg har ligeledes mulighed for at følge op på udsagn, som jeg muligvis har misforstået eller finder relevante at få uddybet (Tanggaard & Brinkmann, 2020, s. 33-42). Det er ret væsentligt, eftersom det kan få betydning for min efterfølgende analyse. Derudover kan en interviewguide medvirke til at sikre, at jeg kommer rundt om de temaer, som jeg finder relevante at få belyst i forhold til problemformuleringen – særligt hvis jeg finder det nødvendigt at skulle forfølge et udsagn og efterfølgende komme tilbage til et tema (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 185-189). Jeg ser endvidere fleksibiliteten ved et semistruktureret interview som en styrke, idet min erhvervs erfaring i samtaler med børn, som i forvejen kan være udfordret på flere parametre i deres liv, kan have behov for at tænke lidt over et stille spørgsmål eller slet ikke har lyst til at svare på det. Her bliver det ret væsentligt at forsøge at aflæse de verbale såvel som kropslige signaler, som informanterne udsender, således jeg ikke bevidst får overtrådt deres grænser og samtidig får skabt en tryk kontakt til informant (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 183-185). For at kunne aflæse de unges kropssprog har jeg valgt at afholde interviews ansigt-til-ansigt med de unges accept. For at kunne skabe en så tryk kontakt som muligt, har jeg ladet dem vælge tid og sted samt vores fysiske placering under interviewet. Dette med udgangspunkt i, at *"rum og steder aldrig er neutrale og magtfri, men på forskellige måder forbindes med privilegier og rettigheder, magt og afmagt"* (Rasmussen, Warming, & Kampmann, 2017, s. 13). Alle interviews er afholdt på deres bopæl efter eget ønske. Det har dog betydet, at der ved ét interview har været forstyrrelser i form af en pædagog, som kom og låste op til et tilstødende værelse. Ved et andet interview havde den unge en besøgende, hvilket ikke lod til at påvirke den unge.

Da børn og unge har ret til at medbringe en bisidder til møder i kommunalt regi²³, har jeg også ladet dette være en mulighed for at kunne øge oplevelsen af tryghed for de unge. Derudover kunne det muligvis medvirke til at hindre den unge i at inkriminere sig selv samt gøre opmærksom på, såfremt jeg var ved at overskride en grænse hos pågældende – selvom det primære ansvar i den henseende fortsat vil ligge hos mig. Ved at åbne op for muligheden for at medbringe en bisidder, åbnede jeg samtidig op for muligheden for at få tilvejebragt andre perspektiver og oplevelser af situationen, som den unge ikke selv har reflekteret over eller husker. Risikoen ved at medbringe en bisidder kan dog omvendt være, at den unges svar påvirkes af den andens deltagelse og udsagn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205-206). Jeg har vægtet informantens oplevede tryghed og dermed eget valg til at medbringe en tryghedsperson højere. Kun én af informanterne har ønsket at medbringe en bisidder i form af en pædagog på opholdsstedet. Ifølge Cederborg (2002) spiller børns alder og kognitive udviklingsniveau ind på deres evne til at huske og fortælle om deres oplevelser i detaljer. Hun anbefaler således, at interviewet afholdes så tæt på den omhandlede hændelse som muligt (ibid. s. 57-59). Det har dog ikke været muligt, hvilket også har afspejlet sig i, hvor godt de unge husker og reflekterer over deres oplevelser af nævnsmødet og afgørelsen, og hvor godt de kan adskille møder med forskellige offentlige myndigheder. De unges ADHD-diagnoser har formentlig også haft en betydning for deres hukommelse og refleksionsniveau samt evnen til at fastholde koncentrationen (Hansen, 1999, s. 267), hvilket har influeret på interviewenes detaljegråd og længde. Disse forhold uddybes nærmere i analysen.

Jeg har udarbejdet en særskilt interviewguide til hver målgruppe²⁴ med inspiration fra litteraturen fremkommet i indledningen, litteraturreviewet samt teori afsnittet. Dette med udgangspunkt i, at interviewene skal noget forskelligt i projektet jf. afsnittet om afgræsning af målgruppen. Det styrende for interviewguiden til de unge har været operationaliseringen af problemformuleringen, herunder at belyse hvordan deres forudgående erfaringer med systemet har påvirket deres oplevelse af rammerne for nævnsmødet, men også om afgørelsen har fået en betydning for deres syn på fremtiden. Det styrende for interviewguiden til socialrådgiverne har været at opnå et større kendskab til området samt belyse deres oplevelser af, hvilken virkning oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet evt. har haft på deres socialfaglige arbejde med de indstillede børn og unge (og deres familier) før, under og efter nævnsmødet. Det styrende for interviewguiden til Mads Bilstrup har været et socialfagligt perspektiv på et mere politisk niveau med udgangspunkt i kritikken fra Dansk Socialrådgiverforenings hørings svar til lovforslaget, herunder om kritikken og bekymringerne fortsat er gældende.

²³ Jf. SEL § 48 a

²⁴ De forskellige interviewguides fremgår af Bilag 1

Fokusgruppeinterview

Jeg har valgt at interviewe de to socialrådgivere samlet med udgangspunkt i muligheden for at få flere synspunkter frem og derved gøre interviewet mere dialogbaseret om deres erfaringer med arbejdet med børn og unge før og efter oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet, som et fokusgruppeinterview åbner op for. Det stiller dog større krav til mig som moderator i forhold til at kunne facilitere interviewet og sikre, at jeg kommer rundt om de emner, som jeg ønsker at få belyst (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205-206). Interviewet har dog også båret præg af, at de pågældende socialrådgivere er meget engagerede i emnet og her har fleksibiliteten ved et semistruktureret interview gjort sig særligt gældende. Jeg vurderede, at fokusgruppeinterview var en god måde at søge at forholde mig så professionelt til de to socialrådgivere som muligt, idet min relation til informanterne kunne risikere at gøre interviewet mere kunstigt, hvis der blot skulle være tale om en mere traditionel interviewsituation. Dette med tanke på, at de er bekendte med min uddannelsesmæssige baggrund og erfaring med en yngre målgruppe, hvilket ville kunne risikere at nogle elementer i interviewet, herunder den lovgivningsmæssige ramme i arbejdet med børn og unge i kommunalt regi generelt, i højere grad ville kunne blive indforstået, end det (forhåbentligt) har været tilfældet. Jeg har i størst muligt omfang ladet dem føre en dialog, men det har været udfordrende at holde mig helt ude af interviewet, eksempelvis da jeg ville høre til en sammenligning af Ungdomskriminalitetsnævnet og Børn- og Ungeudvalget, hvortil jeg har erfaring med sidstnævnte, hvilket informanterne ved og i den henseende inddrog mig.

Online interview

Interviewet med Mads Bilstrup er afholdt online via platformen Teams. Det er gjort med udgangspunkt i, at han qua sin arbejdsmæssige funktion har en meget fyldt kalender og det online interview åbnede således op for en større fleksibilitet i forhold til tid og sted. Jeg valgte at afholde det online frem for telefonisk, så jeg fortsat havde mulighed for at kunne aflæse den nonverbale kommunikation. En udfordring ved interview via videoforbindelser er dog, at der kan opstå udfordringer med lyd, billede eller selve internetforbindelsen før og under interviewet (Seitz, 2015).

Transskribering og kodning

Jeg har med mundtligt såvel som skriftligt samtykke fra alle informanter lydoptaget interviewene med henblik på at kunne give dem min fulde opmærksomhed samt transskribere efterfølgende. Brug af lydoptagelse gør det muligt at kunne citere informanterne så ordret som muligt. Samtidig kan der skabes en mere flydende og læsevenlig tekst for læseren i analysen, ved bl.a. at udelade fyldord som "øhm", da det kan medvirke til

at eventuelle citater bliver for afbrudt og kan forstyrre meningen med indholdet. Dog fremgår fyldord, grin og længere tænkepauser af transskriptionerne, for at kunne give læseren et indblik i min oplevede stemning af interviewet og generelt danne sig et billede af informanternes reaktioner og attitude, hvilket kan være svært at omsætte til skriftsprog (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 237-240). I forbindelse med bearbejdningen af den indhentede empiri har jeg ved første gennemlæsning af transskriptionerne anvendt en før-kodning med inspiration fra Layder (1998), hvortil jeg markerede særligt interessante citater med små stjerner (ibid. s. 53-54). Herefter valgte jeg at anvende en tematisk styret kodning med temaer baseret på teoriafsnittet. Det har bl.a. været temaer som "stempling", "straf" og "afskrækkelse", som er blevet påført udvalgte afsnit (ibid. s. 56). Kodningen har medvirket til at skabe et overblik over ligheder og forskelle i informanternes udsagn (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 261-270).

Etiske refleksioner

Da jeg har valgt at benytte informanter primært under 18 år, giver dette anledning til flere etiske dilemmaer, som der bør tages hensyn til i forbindelse med et sådant projekt. Som nævnt i indledningen har fagpersoner og faglige organisationer udtrykt en bekymring for, at børn og unge kan opleve sig stemplet som kriminelle af systemet, såfremt de indstilles til Ungdomskriminalitetsnævnet. Det paradoksale ved at benytte samme målgruppe som informanter i dette projekt er derfor, at jeg risikerer at fastholde deres oplevelse af stempling, da jeg netop har udvalgt dem på baggrund af, at de har været i Ungdomskriminalitetsnævnet (Becker, 1963/2020, s. 39). Dette har jeg forsøgt at råde bod på, ved at udvise en oprigtig nysgerrighed, åbenhed og lyst til at forstå deres oplevelser og ikke virke dømmende (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 120-122). Jeg har bl.a. ikke ladet årsagen til, at informanterne har fået en sag behandlet i nævnet være en del af interviewguiden, da dét ikke er relevant for projektet. Jeg har også været særligt opmærksom på, hvordan jeg fremstår i mødet med informanterne. Jeg har bl.a. tænkt over min fysiske fremtræden, hvor jeg har været opmærksom på at have et åbent kropssprog og tænkt over at benytte en passende ansigtsmimik til deres udtagelser. Jeg har forsøgt at anerkende deres følelser og oplevelser, ved ikke at stille spørgsmålstegn ved, om forløbet reelt har været som beskrevet eller ytret min holdning om deres ageren i den pågældende situation (Petersen, 2017, s. 28-29). Mit tøjvalg har også været velovervejet, herunder er jeg dukket op i sneakers og t-shirts frem for pæne sko og skjorte, der evt. kunne signalere "systemrepræsentant" (ibid. s. 18).

Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) skal interviewer være opmærksom på, at der er en asymmetrisk magtrelation mellem interviewer og informant (ibid. s. 55-57, 199-201). Magtrelationen kan blive særligt tydelig i interviews med børn, hvor de kan opleve det svært at sige fra over for den voksne interviewer

(Rasmussen, Warming, & Kampmann, 2017, s. 10-11). Af samme årsag har jeg ved begyndelsen af interviewene lagt vægt på, at det er okay, hvis der er noget de ikke ønsker at svare på. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) bør interviewer opnå et informeret samtykke (ibid. s. 116-117). Jeg har gentagne gange forsøgt at sikre mig, at de unge forstår, at det er frivilligt og anonymt at deltage. I forbindelse med indhentning af skriftligt samtykke til at foretage samt lydoptage interviewet, gennemgik jeg samtykkeerklæringen med de unge. For at mindske magtrelationen har jeg som tidligere nævnt ladet de unge selv vælge tid og sted for interviewet samt tilbød at de kunne medbringe en bisidder. Jeg har ligeledes gjort mig overvejelser om, hvorvidt de unge skulle vide, at jeg er uddannet socialrådgiver, idet jeg kunne risikere at få sværere ved at skabe tillid hos informanterne, hvis de med den viden så mig som værende en del af "systemet", hvilket ikke er min rolle i dette tilfælde, og således ikke ville være ærlige i deres udsagn (O'Reilly, 2009b, s. 5-9; Taylor, Bogdan, & Devault, 2016, s. 51-53). Jeg valgte dog at være åben om min uddannelse, så jeg fremstod ærlig i mødet med de unge, hvorfor informanterne på forhånd er gjort opmærksom herpå i kontakten med gatekeepers. Jeg har haft oplevelsen af, at de unge har været ærlige omkring deres situation og oplevelser af mødet med både de sociale myndigheder og Ungdomskriminalitetsnævnet.

Da Ungdomskriminalitetsnævnet kun har været iværksat de sidste 3 år, er der et begrænset antal børn og unge, som har fået en sag behandlet. Bengtsson og Mølholt (2020) henviser til en skelnen mellem anonymisering og pseudonymisering:

"Anonymisering er, når informanter slet ikke kan genkendes eller spores, heller ikke af forskeren. Pseudonymisering er, når informanter ikke kan genkendes i analyser og afrapporteringer, men er kendt af forskeren" (ibid. s. 195).

En fuldkommen anonymisering vil i dette tilfælde ikke være muligt, idet både jeg og gatekeepers er bekendte med de unge informanters identitet, og jeg kan ikke afvise, at de unge vil kunne genkende sig selv ved en læsning af projektet. Anonymiseringsprocessen er allerede påbegyndt i transskriptionsfasen, hvor jeg har benyttet nonbinære pseudonymer for de unge til brug i analysen samt udeladt lokationer. Jeg har ligeledes valgt at anonymisere de to socialrådgivere, således de unge ikke kan knyttes til en bestemt kommune. Videre i analyse- og rapporteringsfaserne har jeg valgt at benytte et bredere aldersspænd og i de tilfælde hvor det vurderes hensigtsmæssigt, for læsevenlighedens skyld, refererer jeg til hankøn med udgangspunkt i devalueringen af nævnsmødet, hvoraf det fremgår, at 84 % af målgruppen var drenge (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 21). I rapporteringsfasen har jeg endvidere valgt at blande navne på børn og unge samt oplysninger om dem fremkommet under interviewet med socialrådgiverne, idet flere af de nævnte børn og unge ikke er deltagere i projektet og derfor ikke har givet samtykke (Bengtsson & Mølholt, Anonymisering i kvalitative undersøgelser, 2020, s. 195-207).

Min oprigtige nysgerrighed er bl.a. kommet til udtryk ved, at jeg har startet interviewguiden med at bede de unge om at fortælle om dem selv, herunder hvor de bor, hvad de får hverdagen til at gå med og hvad der interesserer dem mv., frem for at gå lige til sagens kerne, selvom det har været indtrykket, at de selv er gået ret hurtigt frem. Jeg har også ladet en enkelt tale, for at følge vedkommende frem for kun at have fokus på interviewguiden, idet fortællingerne virkede vigtige for personens beskrivelse af sig selv. Derudover har jeg spurgt ind til deres tanker for fremtiden, og til slut i interviewet har jeg spurgt alle informanter, om der var noget, som de fandt relevant, som jeg ikke havde spurgt ind til, hvilket i de fleste tilfælde forlængede interviewet.

Forskningskriterier

Forskningskriteriet *reliabilitet* sigter mod at vurdere, hvorvidt et projekt er pålideligt, herunder om det vil være muligt for andre at reproducere og vurdere samt kritisere projektet ud fra tilgængelige informationer om problemformulering, fremgangsmåde, opbygning og strategi for projektet mv. En udfordring med reliabilitet i kvalitative undersøgelser generelt, og derfor også i dette projekt, er, at der ingen garanti er for, at andre forskere vil opnå de samme resultater, da der er tale om informanternes subjektive oplevelser af nævnsrådet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 318). For at øge reliabiliteten har jeg beskrevet mine forforståelser af problemfeltet, og hvad disse er påvirket af samt mine teoretiske og metodiske overvejelser. Reliabiliteten kunne være højnet yderligere, såfremt jeg havde foretaget interviews med de unge kort tid efter sagens behandling i Ungdomskriminalitetsnævnet af hensyn til de unges hukommelse og detaljegråd jf. metodeafsnittet "kvalitative interviews". Grundet opdelingen af de unges oplevelser i tre tidsfaser, kunne det have været hensigtsmæssigt, såfremt jeg havde foretaget opfølgende interviews over tid, med henblik på at afdække de forskellige tidsfaser mere indgående. Det har dog ikke været muligt i dette projekt, men det kunne være et interessant projekt at forfølge.

Forskningskriteriet *intern validitet* sigter mod at vurdere, om projektet undersøger dét, som det oprindeligt var tiltænkt at undersøge (de Vaus, 2001, s. 27-28). For at øge den interne validitet har jeg foretaget kvalitative semistrukturerede interviews med udgangspunkt i interviewguides til alle tre interviewede målgrupper, således jeg har kunnet sikre mig at komme rundt om relevante spørgsmål og teoretiske temaer i forhold til projektets formål og problemformulering. *Ekstern validitet* sigter mod at vurdere, om projektet er gyldigt, ved at vurdere om resultaterne kan generaliseres ud til den øvrige population og lignende kontekster (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 332-337; de Vaus, 2001, s. 28-29). Også her anses det for en udfordring, at kvalitative undersøgelser tager udgangspunkt i subjektive holdninger og derfor kan være svære at vurdere som værende "gyldige", hvorfor der snarere bør vurderes ud fra en analytisk generaliserbarhed

(Kvale & Brinkmann, 2015, s. 318-319). Af Justitsministeriets devaluering af nævnsmødet fremgår det, at de 8 interviewede børn og unge ikke bør ses som et repræsentativt udsnit af målgruppen, idet informanterne kan adskille sig fra de adspurgte børn og unge, som har takket nej til at deltage (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 12-13). Da de unges karakteristika i dette projekt er sammenlignelige med de unges karakteristika i Justitsministeriets devaluering (ibid. s. 19-24), øger dette den eksterne validitet. Den eksterne validitet højnes endvidere, idet jeg benytter den adaptive tilgang til at sammenholde den indhentede empiri med eksisterende teori og forskning (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 334).

Analyse

Analysen tager afsæt i den indhentede empiri og understøttes af den teoretiske bricolage. Analysen er inddelt i tre overordnede temaer, som danner en tidsmæssig kronologisk rækkefølge, med udgangspunkt i operationaliseringen af problemformuleringen og interviewguiden til de unge (se Bilag 1). Første del har derfor til formål at give et overordnet indblik i, hvem de unge er, og hvilke erfaringer de har med systemet forud for nævnsmødet. Anden del har til formål at belyse, hvordan disse erfaringer har påvirket de unges oplevelse af rammerne for selve nævnsmødet, mens tredje del har til formål at belyse, hvilken virkning de unge oplever at afgørelsen og sagsbehandlingen i Ungdomskriminalitetsnævnet har haft retrospektivt.

Hvad karakteriserer de unge, og hvilke erfaringer har de med systemet forud for nævnsmødet?

Socialrådgiverne beskriver, ud fra deres erfaringer, at målgruppen der indstilles til nævnet, i overvejende grad er drenge over 15 år. Etniciteten er blandet og hovedparten er umiddelbart indstillet som følge af vold og stoffer. Det er ligeledes blandet, hvorvidt den udslagsgivende handling er foretaget alene eller i forening med andre, herunder om det var planlagt eller sket som følge af impulsstyring. Meget få af de indstillede børn og unge har ikke haft en foranstaltning forud for afgørelsen i nævnet (Bilag 2 s. 16-19). Socialrådgiverne identificerer følgende kendetegnende risikofaktorer:

”dårligt skoleforløb, manglende fremmøde i skolen, ustabil skole, mange skoleskift, ingen udredning, manglende opfølgning fra forældre med henblik på skolesituationen – og dårlig forældrekompetence. Og forældrene har typisk selv levet på kanten af samfundets normer, de modtager offentlig ydelse og psykisk syge” (ibid. s. 19).

Dette stemmer overens med identificerede karakteristika for målgruppen, som fremgår af den første devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 19-24). I lighed med Hirschis (1969/2011) teori om betydningen af de sociale bånd ser Mads Bilstrup en årsagssammenhæng mellem målgruppens overbevisning om at skulle overholde samfundets normer, love og regler, og tilknytningen til forældrene samt deres begrænsede omsorgskompetencer og en manglende struktur i hjemmet. Han mener derfor, at det er vigtigt, at forældrene får støtte i forælderrollen med henblik på at kunne *”varetage barnet og barnets opdragelse”* (Bilag 2 s. 41-42). Som det fremgår af teoriafsnittet, vedrører de tre vigtigste beskyttelsesfaktorer; forældrenes omsorgsudøvelse, barnets prosociale evner og en god tilknytning til skolen (Kvello, 2013, s. 233). Med udgangspunkt i ovenstående ses målgruppen altså generelt at være særligt udfordret på beskyttelsesfaktorerne og omfattet af flere risikofaktorer i deres liv, som både knytter sig til

barnet, kernefamilien og det øvrige opvækstmiljø (ibid. s. 230-231). Dette gør sig også gældende for de interviewede unge, hvilket uddybes nærmere i nedenstående afsnit.

Unge i risiko

Alle fire unge har været tilknyttet familieafdelingen i et ukendt antal år forud for mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet som følge af massive udfordringer i deres liv, hvilket har resulteret i, at der har været iværksat støtteforanstaltninger²⁵. De har generelt svært ved at huske forløbet i familieafdelingen og dermed vurdere, om de forudgående foranstaltninger har haft en effekt på forholdene omkring de unge. Dette kan hænge sammen med det ukendte bagudrettede tidsperspektiv, og der formentlig har været iværksat flere forskellige foranstaltninger, hvilket forventeligt ikke gør forløbet mindre forvirrende. Effekten af foranstaltningerne må dog antages at have været begrænset, eftersom alle fire beskriver det som værende positivt, at de sidenhen blev anbragt, enten af familieafdelingen eller retten forud for nævnsmødet. Kim udtaler eksempelvis:

"Altså, hvis jeg havde boet hjemme endnu, så havde jeg fandeme været død eller et eller andet, enten pga. af enten selvskade eller stoffer eller et eller andet... det er helt 100!" (Bilag 2 s. 72).

To fortæller, at de er blevet anbragt på opholdssted, fordi forældrene aktivt havde ringet til kommunen og fremsat ønske om en anbringelse. Den ene har været anbragt på ni forskellige institutioner, både åbne, delvis sikrede og sikrede institutioner siden 13-årsalderen, mens den anden har været anbragt på fire tilsvarende institutioner siden 15-årsalderen. For hvert skifte i opholdssted er der tilsvarende sket et skifte i relationer til personale såvel som øvrige beboere, som har krævet en ny tilpasning i de unges liv. Det har forventeligt også betydet et skifte i uddannelsesinstitutioner, som relaterer sig til risikofaktorer i opvækstmiljøet (Kvello, 2013, s. 230).

For alle fire unge forbindes skoletiden med noget negativt og beskrives bl.a. som *"røvsygt"* og *"kedeligt"*. Skoletiden har derfor været præget af et ustabil fremmøde. De har alle haft svært ved at sidde stille og koncentrere sig, og de har alle haft det svært med autoriteter, hvorfor det var svært at leve op til de institutionelle rammer som gennemsyrrer skolesystemet. To unge italesætter, at de er diagnosticeret med svær ADHD, hvoraf den ene også er diagnosticeret med borderline personlighedsforstyrrelse. De to øvrige nævner ingen diagnoser, men med udgangspunkt i deres springende fortællinger og rastløshed under interviewet, kan de dog muligvis også have symptomerne på ADHD. ADHD kommer bl.a. til udtryk ved en

²⁵ Jf. SEL § 52, stk. 3

uroelig, letafledelig, impulsiv og desorganiseret adfærd, der kan forstyrre barnets opmærksomhed og dermed påvirke evnen til at kunne indtage læring og begå sig socialt (Hansen, 1999, s. 267).

En femte risikofaktor er misbrug af rusmidler (Kvello, 2013, s. 231), hvilket bl.a. kan kobles sammen med social indlæring, hvor misbruget læres i, hvad der anses som værende afvigende sociale relationer (Becker, 1963/2020, s. 56-71; Jessen-Petersen, 1999, s. 327-328). Alle fire unge har benyttet euforiserende stoffer i tiden forud for nævnsmødet, hvilket ligeledes var tilfældet for flere i deres nærmeste omgangskreds. Alt efter hvilke rusmidler der benyttes, kan virkningen bl.a. være sløvhed og øget sorgløshed (ibid. s. 328). Med udgangspunkt i de unges beskrevne opvækstbetingelser og diagnoser, kan brugen af rusmidler evt. skyldes en form for selvmedicinering, så livet kan synes mere tåleligt. To fortæller, at de nu er stoffri.

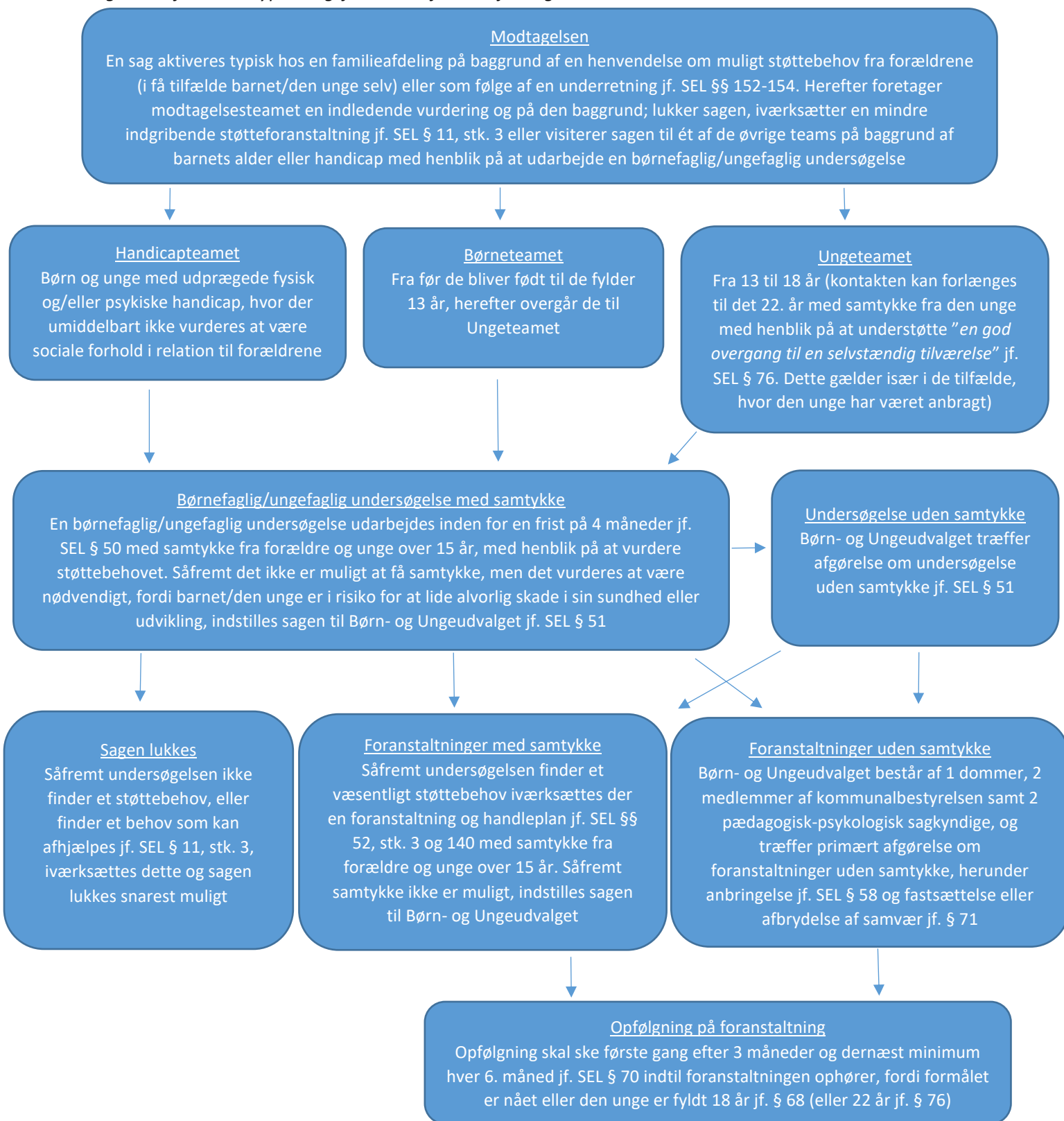
De unge har qua deres risikofaktorer og mangeårige kontakt til familieafdelingen samt udførende instanser som eksempelvis familiecentre (som bl.a. tilbyder ambulante støttetilbud²⁶), kontaktpersoner og døgninstitutioner opnået en stor berøringsflade af professionelle, som de har skullet forholde sig til. Det er derfor forståeligt, at de unge i begrænset omfang husker forløbet eller foranstaltningerne forud for anbringelsen eller nævnsmødet – eller har svært ved at skelne møderne med det offentlige fra hinanden. Som det fremgår af afsnittet ”kvalitative interviews”, kan de unges alder og modenhed samt tiden mellem nævnsmødet og interviewet spille ind på deres hukommelse og refleksionsniveau. Luca og Toni har eksempelvis fået en sag behandlet i løbet af 2021 og husker derfor mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet rigtig godt, mens Kim og René har fået en sag behandlet for mere end halvandet år siden. René husker i begrænset omfang nævnsmødet, og Kim husker det slet ikke, men blander mødet sammen med møder i retten og Børn- og Ungeudvalget (Bilag 2 s. 68-69, 73-75). Eftersom alle fire unge var over 15 år, har de været i retten forud for nævnsmødet, hvorefter dommeren har indstillet dem til nævnet (Ungdomskriminalitetsnævnet, u.d.). De unge har derfor både retsmøder og møder med politiet og familieafdelingen som sammenligningsgrundlag.

Mødet med systemet

Som det fremgår af den første devaluering af nævnet, er eller har de indstillede børn og unge, ligesom de interviewede unge, ofte allerede været i kontakt med familieafdelingen forud for en indkaldelse til Ungdomskriminalitetsnævnet (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 23). Jeg finder det relevant at give et visuelt indblik i, hvilke sagsforløb og møder med systemet, som de unge typisk har været igennem forud for afholdelsen af nævnsmødet. Figur 1 viser et typisk sagsforløb i familieafdelingen i forenklet form.

²⁶ Jf. SEL §§ 50, 52 og 71

Figur 1 Et forenklet typisk sagsforløb i en familieafdeling

Figur 1 er udarbejdet med udgangspunkt i interviews med socialrådgiverne, egen erhvervs erfaring, Ankestyrelsen (2020) samt et internt dokument. De refererede paragraffer tager udgangspunkt i serviceloven (2021).

Barnet/den unge inddrages løbende i ovenstående proces, idet barnets/den unges synspunkter bl.a. skal fremgå af den børnefaglige-/ungefaglige undersøgelse (hvilken unge over 15 år skal give samtykke til, ligesom de skal give samtykke til en evt. anbringelse²⁷). Herefter vil barnet/den unge blive inddraget i forbindelse med de lovpligtige opfølgninger på den iværksatte indsats²⁸. Unge under 18 år, som er mistænkt for at have begået alvorlig kriminalitet, skal endvidere indkaldes til et netværkssamråd²⁹, med henblik på at drøfte relevante foranstaltninger. Alt efter hvilken form for møde der er tale om, kan mødet afholdes alene mellem barnet/den unge og socialrådgiveren, eller med deltagelse af forældre, bisidder, repræsentant fra den forebyggende foranstaltning, repræsentant fra skolen og andre fagpersoner. Socialrådgiverne ser det som en fordel, når det er såkaldte "aktive sager", som indstilles til Ungdomskriminalitetsnævnet, da der allerede er skabt en kontakt til familien og rådgiveren har et forudgående kendskab til familiens historik og udfordringer. Derudover har socialrådgiverne ofte været med de unge over 15 år, som har været i retten forud for indkaldelsen til nævnsmødet, som repræsentant for de sociale myndigheder, hvorfor det gør det nemmere, når de skal i gang med at udarbejde den kommende ungefaglige undersøgelse og indstilling til nævnet (Bilag 2 s. 2-6). Det vurderes således relevant at belyse et forenklet forløb i retten, hvilket fremgår af figur 2.

²⁷ Jf. SEL § 50 og § 52, stk. 3, nr. 7

²⁸ Jf. SEL § 70

²⁹ Jf. SEL § 57 c

Figur 2 Et forenklet retsforløb for unge over den kriminelle lavalder

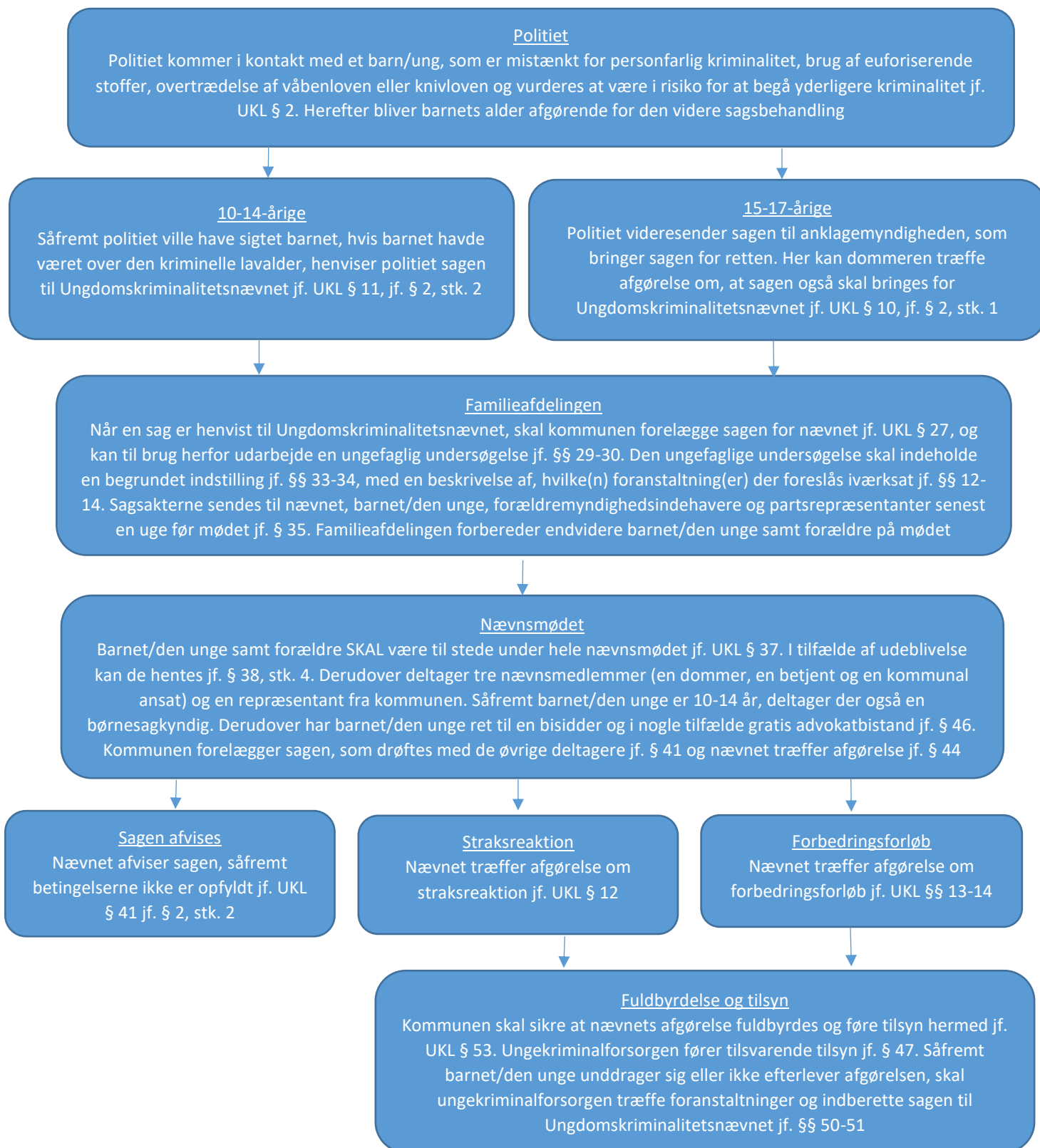

Figuren er udarbejdet på baggrund af hjemmesider fra Anklagemyndigheden (u.d.), og Det Kriminalpræventive Råd (u.d.) samt følgende love; serviceloven (2021), straffeloven (2021), retsplejeloven (2021), straffuldbyrdelsesloven (2019), ungdomskriminalitetsloven (2018). Figuren tager udgangspunkt i de fire interviewede unges forløb, hvorfor forløb som tilståelsessager og forløb hvor sagen afsluttes uden retssag, herunder tiltalefrafald, er udeladt.

Socialrådgiverne og Mads Bilstrup identificerer den indstillende part, som værende én af de store forskelle mellem Ungdomskriminalitetsnævnet og Børn- og Ungeudvalget. Når en sag eksempelvis skal behandles i Ungdomskriminalitetsnævnet, foretages indstillingen enten af anklagemyndigheden eller politiet, hvorefter familieafdelingen inddrages i den videre proces jf. figur 2. Når en sag skal behandles i Børn- og Ungeudvalget, er det familieafdelingen, som indstiller med udgangspunkt i en socialfaglig vurdering af, at forholdene i hjemmet ikke er tilstrækkelige og barnet/den unge er i åbenbar risiko for at lide alvorlig skade, hvis det fortsat bor hjemme³⁰ jf. figur 1. To væsentlige forskelle er dermed udgangspunktet for indstillingen og forældrenes samarbejde, da forældrene ofte er vrede og modsætter sig familieafdelingens vurdering og udvalgets afgørelse, hvis dette omhandler en anbringelse uden samtykke, fordi de ikke er enige heri (Bilag 2 s. 9-11, 20-23, 42). Figur 3 belyser et forenklet sagsforløb i Ungdomskriminalitetsnævnet.

³⁰ Jf. SEL § 58

Figur 3 Et forenklet sagsforløb i Ungdomskriminalitetsnævnet

Figuren er udarbejdet med udgangspunkt i Ungdomskriminalitetsnævnets hjemmeside (u.d.) og ungdomskriminalitetsloven (2018).

Ifølge figur 3 er det socialrådgiverne fra familieafdelingen, som i udgangspunktet forbereder barnet/den unge og forældrene på nævnsmødet. Her lægger socialrådgiverne vægt på, at den unge har: mulighed for en advokat, har ret til at have en bisidder/tryghedsperson med, at forældrene deltager og skal ytre sig, og hvad de som socialrådgivere vil indstille til og hvad de forventer, at afgørelsen kan ende ud i. Hertil kan de bl.a. bruge redskaber fra Ungdomskriminalitetsnævnets hjemmeside eller gøre forløbet visuelt for den unge, ved at tegne mulige scenarier, særligt i de tilfælde hvor barnet/den unge forventeligt skal anbringes eller fortsat skal være anbragt. De lægger endvidere vægt på at opfordre de unge til selv at sætte ord på, hvorfor de vil eller ikke vil anbringes, og hvad de selv ser som en god løsning (Bilag 2 s. 3-5). Socialrådgiverne oplever, at der er et mere positivt samarbejde og relationen til barnet/den unge, og ikke mindst forældrene, bevares, når afgørelsen træffes af Ungdomskriminalitetsnævnet, idet forældrene oftest gerne vil have hjælp til at få deres barn ud af kriminalitet og derfor i større omfang indvilliger i at samarbejde – også ved en vurdering om anbringelse. Socialrådgiverne oplever at få en anden kasket på, når baggrunden for beslutningsprocesserne er en anden. De kan derved fremstå mindre dømmende og mere opbyggende over for familien, selvom de fortsat skal udarbejde en indstilling til nævnet og bakke op om og effektuere nævnets afgørelse efterfølgende. Derudover forpligtes barnet/den unge og forældrene på en anden måde, idet de kan udeblive fra et møde i Børn- og Ungeudvalget. Hvis de udebliver fra et møde i Ungdomskriminalitetsnævnet, kan de blive hentet af politiet jf. figur 3 (ibid. s. 10, 21-23).

Hvordan oplever de unge rammerne og sagens behandling på nævnsmødet ud fra deres forudgående erfaringer med systemet?

Som nævnt i ovenstående afsnit, har de unges forudgående erfaringer med møder i familieafdelingen og retten præget deres oplevelse af nævnsmødet. Det er i særlig grad den retlige bevidsthed afstedkommet af erfaringer fra forudgående deltagelse på retsmøder, som har dannet sammenligningsgrundlag for de unge. Dette kommer bl.a. til udtryk i deres refleksioner over: at føle sig alene, blive forhørt, antallet af deltagere og deres funktioner, den fysiske indretning af lokalet, nævnsmedlemmernes tilgang til og kommunikation med de unge, retten til en advokat samt klageadgang. Refleksioner som de færreste unge uden forudgående erfaring med retsmøder forventeligt vil gøre sig. Men selvom de unge har været igennem sagsforløb i kommunalt regi og dét at sidde tiltalt over for en dommer som sammenligningsgrundlag jf. figur 1 og 2, har ingen af de interviewede unge følt sig tilstrækkeligt forberedt til nævnsmødet. Toni har eksempelvis fået en sag behandlet mere end én gang og beskriver, at han kun vidste omkring en tiendedel og tilføjer, at det første møde blev afholdt inden for det første år efter oprettelsen, hvorfor både dommeren i retten, socialrådgiveren og advokaten havde et begrænset kendskab til nævnet og dets rammer. Retrospektivt ville Toni gerne have

været forberedt på antallet af deltagere, da han generelt ikke har det godt med mange mennesker. Derudover ville han gerne have kendt deltagernes funktion samt formålet med og mulige konsekvenser af mødet, herunder hvad nævnet kan beslutte og den efterfølgende tilknytning til Ungekriminalforsorgen med tilhørende risiko for indberetninger til nævnet:

”Jeg følte, at jeg blev bare kastet for løverne, fordi det var så nyt (griner). Jeg følte mig bare som sådan en forsøgsdukke, hvor du ikke får noget som helst at vide. Så jeg gik jo derind sådan open minded, men vidste ikke hvad jeg gik ind til” (Bilag 2 s. 86).

Ifølge socialrådgiverne har opstartsfasen været præget af, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet er gået lidt stærkt. Rammerne var ikke helt på plads og kommunerne var ikke tilstrækkeligt forberedte på, hvad oprettelsen ville indebære, fagligt såvel som økonomisk, og havde derfor ikke fået klædt medarbejderne ordentligt på. Det ser de bl.a. komme til udtryk, når der er tale om en ny sag i modtagelsesteamet, hvor det kan give lidt udfordringer, hvis den pågældende socialrådgiver ikke har et kendskab til Ungdomskriminalitetsnævnet og sagsgangen eller rammerne i denne proces (ibid. s. 3-6).

Alle mod én

De unges oplevelser af rammerne for selve nævnsmødet står i kontrast til socialrådgivernes oplevelser. Når socialrådgiverne sammenligner den fysiske indretning af mødelokalet med møder i retten, hvor mødets deltagere fysisk sidder placeret spredt i lokalet efter deres rolle på mødet, så oplever de, at de fysiske rammer for mødet i Ungdomskriminalitetsnævnet er mindre stringent og mere i øjenhøjde med de unge. Idet mødet afholdes omkring et bord, lægges der mere op til dialog mellem deltagerne. De oplever således, at der er en bedre stemning på nævnsmødet end i retten – hvilket er blevet bedre siden opstartsfasen (Bilag 2 s. 25-26). Derudover oplever de, at nævnet er lydhøre over for både den unge, forældremyndighedsindehavere samt socialrådgivere (ibid. s. 6). Til sammenligning lægger møder i Børn- og Ungeudvalget ikke op til dialog mellem parterne. På disse møder må socialrådgiverne eksempelvis ikke udtale sig – medmindre vedkommende bliver direkte spurgt af dommeren. Her skal indstillingen og den børne-/ungefaglige undersøgelse i udgangspunktet kunne tale for sig selv, idet der ofte vil være tale om behandling af sager vedrørende tvangsmæssig anbringelse, som forældrene ikke er enige i og udviser modstand mod (ibid. s. 9-10). Derfor skal advokaten for forældrene (og unge over 12 år) forholde sig kritisk til kommunens fremsendte dokumenter, stille forældre (og unge over 12 år) uddybende spørgsmål, som kan belyse deres holdning til sagen samt nedlægge påstand om hjemgivelse, subsidiært nedsat genbehandlingsfrist. For de unge har det ikke gjort en forskel, at mødet er afholdt omkring et bord. De havde generelt forventet, at nævnsmødet ville foregå mere som en dialog end i retten. Men selvom de har fået mulighed for at komme med forslag til, hvad de så som værende

et godt tiltag for dem, har ingen af de unge reelt følt sig hørt eller lyttet til på mødet. Det kan måske skyldes, at nævnet ikke har fulgt deres forslag. De unge har tværtimod følt sig *forhørt*, ligesom til et retsmøde, hvor de oplevede at få stillet de samme standardspørgsmål, som de formoder er stillet i samme rækkefølge til andre unge. Luca sammenligner fremgangsmåden med sit arbejde på fabrik, hvor arbejdet er meget struktureret og medarbejderne udfører det samme stykke arbejde igen og igen (ibid. s. 64-65). Toni følte sig overrumplet af antallet af deltagere og oplevede, at nævnsmedlemmerne nærmest stillede de samme spørgsmål, men på forskellige måder, fordi de søgte et bestemt svar og derfor blev ved at spørge:

””Hvorfor har du gjort det?” ”Det ved jeg ikke” (griner)(...) F.eks. lige dét der spørgsmål, kunne jeg ikke svare på, for jeg vidste ikke, hvorfor jeg havde gjort det udover... jo, jeg passede på min veninde, men det svar, kunne de ikke bruge til noget (...) På det tidspunkt følte jeg, at de fiskede efter et svar, jeg ikke kunne give dem, og det var sådan lidt, uanset hvad jeg gjorde, så var det ikke godt nok, fordi jeg skulle give dem dét svar, de sad og tænkte på (...) Så de bliver ved med at ryk i det samme, og så blev jeg jo bare sur og sagde: ”Det ved jeg ikke”, men det svar kunne de heller ikke bruge til noget... de VILLE have et svar ” (ibid. s. 88-89).

Ifølge Tonis oplevelse, forventer nævnsmedlemmerne, at de unge kan give en rationel forklaring og skabe en lineær årsagssammenhæng, hvilket kendetegner forventningen til lovovertredere i straffesager – at de forstår og kan forklare forløbet og årsagen til deres handling. I lighed med Cornish og Clarkes *Rational Choice Theory*, som fremgår af teorignsnittet ”afskrækkelsesteori”, skyldes lovovertredelser ifølge Gottfredson og Hirschi (1990/2011), at mennesker generelt søger at øge deres nydelse og samtidig mangler selvkontrol. Selvkontrol læres igennem opdragelsen i barndommen, hvorfor selvkontrol relaterer sig til de sociale bånd, herunder tilknytningen til forældrene (ibid. s. 225-227) – en tilknytning, som de fire interviewede unge alle er udfordrede på jf. karakteriseringen af de unge. I modsætning til Cornish og Clarke mener Gottfredson og Hirschi, at lovovertredernes behov opstår i her-og-nu situationer, hvorfor lovbrud sjældent anses for at være planlagte, men sker som følge af manglende selvkontrol og høj impulsstyring. Gottfredson og Hirschi beskriver personer med manglende selvkontrol som havende en tendens til at fremstå impulsive, ufølsomme, fysiske i deres ageren, risikovillige og søger kortsigtede belønninger. De formår således ikke at afveje fordele og ulemper ved en given handling ud fra et langsigtet perspektiv (ibid. s. 228-229). Dette stemmer overens med en overordnet karakterisering af personer med ADHD (Hansen, 1999, s. 267) jf. afsnittet ”unge i risiko” samt en generel karakterisering af unge (Scott et al., 2015, s. 3-4; Larsen, 2018, s. 7). De interviewede unge efterlader et indtryk af, at deres handlinger primært er sket impulsivt. De vil altså ikke kunne leve op til nævnets forventninger om at kunne give en rationel forklaring.

De unge giver endvidere udtryk for at føle sig dømt på forhånd, med udgangspunkt i de papirer nævnsmedlemmerne har modtaget forud for mødet, herunder indstillingen og den ungefaglige undersøgelse fra familieafdelingen, hvori deres personlige forhold, herunder beskyttelses- og risikofaktorer, er beskrevet, analyseret og vurderet. De oplever sig således dømt og stigmatiseret som kriminelle og særligt udsatte på baggrund af deres person, snarere end på deres handlinger jf. teori afsnittet ”stemplingsteori”. I forhold til de forudgående retsmøder var de unge forberedt på, at der er en anklager, som fremlægger konkrete beviser og vil forhøre dem om deres begåede handlinger. Ved nævnsmødet har de i stedet følt sig analyseret og vurderet på deres udsagn. Toni fremhæver særligt deltagelsen af en børnesagkyndig – en psykolog – som værende en stor medvirkende faktor til oplevelsen af at føle sig analyseret. Jævnfør ungdomskriminalitetsloven skal en børnesagkyndig deltage på nævns møder vedrørende 10-14-årige. Dette gælder også i særlige tilfælde vedrørende 15-17-årige, herunder når der skal træffes afgørelse om foranstaltninger, som Børn- og Ungeudvalget ellers ville have truffet afgørelse om i kommunalt regi, eksempelvis anbringelse eller fastsættelse af samvær og kontakt³¹. Deltagelsen af en børnesagkyndig har til formål at bistå nævnet med faglig indsigt i børn og unge (Fuglsang & Hansen, 2021a, s. 41). Der er således ikke noget at sige til, at Toni eksempelvis oplever sig analyseret og vurderet, når der er en børnesagkyndig til stede. Både Toni og Kim har erfaring med at blive analyseret og vurderet fra udredningsforløb, hvor de bl.a. er diagnosticeret med ADHD (Bilag 2 s. 67, 82). Alle fire unge er endvidere blevet analyseret og vurderet i forbindelse med udarbejdelsen af en børne-/ungefaglig undersøgelse i kommunalt regi jf. figur 1³². De har muligvis også fået udarbejdet en personundersøgelse forud for sagens behandling i retten³³ jf. figur 2 til brug for en evt. straffastsættelse.

Særligt antallet af deltagere, deres mange spørgsmål og oplevelsen af at føle sig dømt på forhånd har virket meget overrullende og efterladt de unge med en følelse af at stå alene. Det er en følelse de kender fra deres anbringelser og møder med familieafdelingen, hvor der kan sidde mange voksne mennesker, bl.a. ved opfølgingsmøder, netværksmøder og møder i Børn- og Ungeudvalget jf. figur 1, som de unge oplever, vil bestemme over dem. Toni beskriver, at samarbejdet med socialrådgiveren fra familieafdelingen var fint forud for og i starten af nævns mødet, indtil socialrådgiveren også begyndte at sætte fokus på de ting, der fortsat skulle arbejdes med: *”Men sådan har jeg jo altid følt det, lige så snart der kommer et ”MEN”, så er hele verden bare imod mig”* (ibid. s. 86). Toni har bl.a. denne erfaring med sig fra tidligere ophold på sikrede og delvis sikrede institutioner, hvor rammerne er meget faste og begrænsende. Dette uddybes nærmere i afsnittet om nævnets virkning. Når hele verden lader til at være imod de unge, reagerer de med modstand. Det har

³¹ Jf. UKL § 6, stk. 1 og 2

³² Jf. SEL § 50

³³ Jf. Retsplejeloven (2021) § 808 (herefter forkortet RPL)

eksempelvis vist sig ved, at Luca er udeblevet fra opfølgingsmøder med familieafdelingen, fordi han på baggrund af forudgående møder også her mente at vide, hvad de ville sige på forhånd og så det som spild af tid (ibid. s. 53-57). Samme opfattelse har han af nævnsrådet. Netop fordi han oplevede sig dømt på forhånd, mener han, at nævnet lige så godt kunne have givet ham afgørelsen pr. telefon, så både han og advokaten havde sparet køretiden (ibid. s. 57, 65). Hverken Luca eller Toni mener, at deltagelsen af deres advokater gjorde en forskel for mødets udfald, fordi de følte, at de var dømt på forhånd. Luca beskriver, at denne følelse var baseret på de "vibes", som nævnsmedlemmerne udsendte. Adspurgt har han svært ved at forklare, hvordan disse vibes kom til udtryk, men han angiver bl.a., at det beror på en situationsfornemmelse og oplevelse af stemningen, herunder at medlemmerne afbrød ham og ikke lød oprigtigt interesserede i, hvad Luca havde at sige (ibid. s. 64-65). Luca nævner flere gange, at han følte, at afgørelsen var truffet ud fra et kig på statistikker over, hvad nævnte mener burde hjælpe i den pågældende situation (ibid. s. 57-61). Dette vidner om en ny måde at tænke forebyggelse på, også kaldet *new penology*. Denne tænkning ses bl.a. i Bjørgos (2016) risikovurderingsmodel, med inspiration fra forsikringsverdenen, hvor en forebyggende indsats iværksættes med henblik på at reducere trusler om og skader af en uønsket handling. Dette sker på baggrund af en vurderet sandsynlighed for, at en uønsket handling vil ske med udgangspunkt i individets intention og evne til at kunne udføre handlingen samt sårbarhed, herunder en manglende evne til at modstå virkningerne af den uønskede handling (ibid. s. 13-14). Feely og Simon (1998) kalder denne forsikringstilgang for aktuar retfærdighed og placerer den inden for ny penologi, hvor fokus er på forebyggelse af hændelser i fremtiden og sigter mod grupper. I modsætning hertil sætter den gamle penologi fokus på fortiden og den pågældende lovovertrædelse, hvortil der skal placeres et ansvar på individniveau for at opnå retfærdighed (Feely & Simon, 1998; Shearing, 2001), hvilket nærmere relaterer sig til rettens afgørelser. I Lucas tilfælde har nævnsmedlemmerne, jf. ny penologi, formentlig søgt at reducere mulige personlige skader ved brug af euforiserende stoffer, men også at forebygge andre skader af kriminelle handlinger, som Luca evt. ville begå for at skaffe sig adgang til rusmidlerne, ved at anbringe ham på et opholdssted med fokus på misbrugsbehandling. Den standardiserede tilgang bevirkede dog, at Luca i stedet følte sig som et stykke papir og ikke set som et individ (Bilag 2 s. 56-59).

Børn i voksne rammer

Både de unge, socialrådgiverne og Dansk Socialrådgiverforening mener, at alderen for indstillede børn og unge har en stor betydning for oplevelsen af at få en sag behandlet i nævnet. Toni finder det eksempelvis ret voldsomt, at børn ned til 10 år kan bringes for nævnet, da han mener, at de ikke er gamle nok til at forstå forløbet, herunder de stillede spørgsmål og afgørelserne. Han udtaler:

"Jeg følte at de behandlede mig som en voksen, og det var jeg jo ikke, så jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre fra og til jo (...) jeg følte, jeg blev snakket til, som om jeg var 18-20 år gammel: "Det her kan du godt svare på"... Det kan jeg faktisk ikke" (ibid. s. 89).

Toni oplevede således, at Ungdomskriminalitetsnævnet stillede nogle høje krav til ham og hans refleksions- og forståelsesniveau, som han ikke kunne leve op til, hvilket er en bitter erfaring, alle fire unge også har med sig allerede fra skoletiden jf. karakteriseringen af de unge. Toni oplevede altså ikke, at nævnet i deres tilgang og kommunikation har taget højde for hans alder og modenhed³⁴, men der er i stedet talt hen over hovedet på ham og forventet, at han ville kunne reflektere på samme måde, som hvis han havde været en voksen i retten. Det er især kommet til udtryk ved selve afgørelsen, hvor Toni oplevede, at paragraffens ordlyd blev læst ordret op uden dommerens oversættelse og forklaring af afgørelsens indhold og konsekvenser, i et sprog som Toni forstår. Da Toni fik lejlighed til at stille spørgsmål til afgørelsen, blev den blot læst op én gang til, og han fik at vide, at den efterfølgende ville blive tilsendt i E-Boks, hvorfor Toni opgav at stille flere spørgsmål (ibid. s. 87-90). Den manglende oversættelse af det juridiske sprog, kan, foruden opfattelsen af de fysiske rammer, være én af faktorerne, der adskiller de unges negative oplevelse af nævnsmødet fra de to socialrådgivere, som generelt er ret positive. Forskellen er, at nævnsmedlemmerne og socialrådgiverne er uddannede til forstå det juridiske sprog, hvilket de indstillede børn og unge (og i de fleste tilfælde deres forældre) ikke er. Ifølge Bourdieu er sproget i sig selv ikke magtfuldt. Men brugt af særlige grupper eller institutioner på en bestemt måde kan det medvirke til at udøve symbolsk vold – en usynlig magt – mod dem, som ikke kender det talte sprog i en bestemt social kontekst. Sprogets symbolske vold kan eksempelvis opstå og legitimeres i sociale rum som uddannelsesinstitutioner, sociale forvaltninger, retten mv., det vil sige i institutioner, hvor den statslige kapital fylder og har magten til at kategorisere mennesker i grupper. Det kan medføre, at personen eller bestemte grupper oplever sig undertrykt, ekskluderet og umyndiggjort, fordi de ikke føler sig hørt eller bemærket, når deres stemme ikke tillægges samme vægt som de statslige agenter (Wilken, 2006, s. 80-94). Der opstår således en magtrelation mellem dem som bringes for retten, i dette tilfælde Ungdomskriminalitetsnævnet, og de retsmyndige, hvortil det kræver beherskelse af juridiske kompetencer for at kunne deltage på lige fod. Ifølge Bourdieu overlader klienterne derfor ofte sagen til rettens repræsentanter, advokaterne, som må hjælpe deres klienter med bl.a. at oversætte det juridiske sprog til hverdagsprog – og omvendt (Olesen & Hammerslev, 2020, s. 10). Dette er en erfaring, som de unge allerede har fra retten. René udtaler eksempelvis: *"Jeg vidste, at hun [advokaten] var der for at hjælpe mig – eller sørge for at jeg ikke sagde de forkerte ting osv."* (Bilag 2 s. 34). Toni ved ligeledes, at han skal betale for

³⁴ Jf. UKL § 1

den ekstra tid, som advokaten skal være til rådighed for at oversætte afgørelsens ordlyd efterfølgende, hvilket han finder uretfærdigt, når dommeren kunne have forklaret det på selve mødet (ibid. s. 90).

Toni finder endvidere det potentielle udfald af afgørelsen voldsom for de yngste, eksempelvis anbringelse på en sikret institution med domsanbragte unge op til 18 år (ibid. s. 87-90). Det er ligeledes disse rammer der gør, at Dansk Socialrådgiverforening (2018) mente, med udgangspunkt i lovforslaget, at den kriminelle lavalder reelt blev sænket til 10 år – hvilket de stadig mener, er gældende (Bilag 2 s. 46). Dansk Socialrådgiverforening frygter, at mødet vil have en stigmatiserende effekt på nogle børn og unge, som vil få styrket deres identitet som kriminel, mens andre vil opleve mødet som skræmmende og måske endda traumatiserende (ibid. s. 41). Hertil påpeger Mads Bilstrup ligeledes alderens betydning for oplevelsen af nævnet som et domstolslignende nævn med henvisning til nævnets sammensætning, herunder antallet af deltagere, som kan virke meget voldsomt for et barn eller en ung, som har oplevet et stort svigt fra sine forældre og måske ikke forstår, hvorfor vedkommende er blevet indkaldt. Bilstrup ønsker derfor, at nævnmødet bliver mere "barnets møde", således barnet/den unge bliver mødt i øjenhøjde af få fagpersoner og evt. undtages fra at deltage, når afgørelsen gives (ibid. s. 49). Dansk Socialrådgiverforening er særligt bekymrede for de udsatte børn og unge som: har diagnoser, er psykisk sårbare eller tidligt skadede og har særlige behov mv. og derfor allerede er omfattet af foranstaltninger i kommunalt regi. De mener således, at disse børn alders- og modenhedsmæssigt ikke bør være i Ungdomskriminalitetsnævnet, fordi de simpelthen ikke forstår processerne eller konsekvenserne. Bilstrup giver et eksempel med et udadreagerende barn med ADHD, som kommer til at slå en pædagog i affekt og derefter skal for et stort nævn, for så at få en afgørelse om, at barnet skal anbringes samme sted. Her er ingen ændring i indsatsen, men der er en oplevelse, som barnet kunne have været foruden (ibid. s.44-45, 48-49). Et barns eksekutive funktioner (dvs. kognitive, adfærdsmæssige og sociale evner, der benyttes til at: få en idé, planlægge, organisere, fastholde, udføre, vurdere og justere ideen) forventes først fuldt udviklet i løbet af ungdomsårene hos "almindelige" børn og unge (Fleischer, 1999, s. 176). Socialrådgiverne understreger, at de ingen eller meget begrænset erfaring har med de yngste børn eller børn med handicap, men de er enige med Dansk Socialrådgiverforening i, at børn med diagnoser bør undtages fra at få en sag behandlet i Ungdomskriminalitetsnævnet (Bilag 2 s. 15). De mener ligeledes, at aldersgrænsen er sat lavt, og foreslår, ligesom Bilstrup, at en 10-årig muligvis ikke skal være med til hele mødet, men evt. dele af det (ibid. s. 25-26).

Hvilken virkning mener de unge retrospektivt, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har haft for dem?

Fælles for de interviewede unge er, at de, i hvert fald i starten, har oplevet nævnets afgørelse som en straf og refererer flere gange til afgørelsen som en dom, men det er forskelligt, hvor hårdt de har oplevet straffen. Nu da afgørelserne er ved at udløbe for de interviewede unge, ser de retrospektivt, at afgørelsen har haft en positiv virkning for dem. Dette skyldes dog ikke selve nævnsmødet, som var en ubehagelig oplevelse, men i stedet de efterfølgende socialpædagogiske rammer på opholdsstederne.

Oplevelse af straf

De interviewede unge oplever afgørelsen fra nævnet som en straf, fordi den er truffet af en dommer og har resulteret i forbedringsforløb i form af anbringelse og vilkår, som de har fundet uretfærdige og oplevet frihedsbegrænsende (Bilag 2 s. 36, 62, 84-88). Aftalepartierne understreger i aftaleteksten for Ungdomskriminalitetsnævnet, at børn under 15 år ikke skal i fængsel, men det skal *forebygges*, at de bevæger sig yderligere ind på den kriminelle løbebane og de skal mærke, at deres handlinger har konsekvenser (Justitsministeriet, 2018, s. 1), hvorfor de kan anbringes på henholdsvis åbne-, delvis lukkede-, sikrede- og særligt sikrede døgninstitutioner. Zedner (2016) mener, at det er en udfordring, når lande laver en opdeling i *custodial* og *non-custodial penalties* – på dansk frihedsberøvende og ikke-frihedsberøvende foranstaltninger – hvortil sidstnævnte henviser til, hvad det ikke er. Hun mener, at der med brugen af forebyggelsesmæssige foranstaltninger, som ikke formelt anerkendes som straffe, sker en undergravning af den kriminelle proces og beskyttelse af menneskerettigheder, herunder formodningen om uskyld, hvor bevisbyrden ligger hos anklagemyndigheden og skal være bevist ud over enhver rimelig tvivl samt retten til juridisk forsvar og en retfærdig rettergang, når det gælder forebyggende foranstaltninger (ibid. 4). I tilfældet med Ungdomskriminalitetsnævnet forsvinder retsgarantien vedrørende juridisk forsvar eksempelvis helt for de 10-11-årige, da det kun er børn og unge der er fyldt 12 år, som skal tilbydes gratis advokatbistand – når det gælder sager, som primært vedrører anbringelse, tilbageholdelse eller samvær³⁵. Zedner mener endvidere, at der lægges op til, at der ikke skal klages over de ikke-frihedsberøvende foranstaltninger, fordi frihedsstraffe er værre. Det er således primært foranstaltninger, som indebærer frihedsberøvelse i form af fængsel, der anerkendes som straf. De foranstaltninger, som ikke indebærer frihedsberøvelse, retfærdiggøres med begrundelsen om at tage samfundsmæssige forholdsregler ved at forebygge og fareafværge en formodet fremtidig uønsket risikoadfærd (ibid. s. 4-9), hvilket hører til den nye penologiske tænkning, som har vundet indpas i den vestlige verden jf. afsnittet "Alle mod én". Også i Danmark er der sket

³⁵ Jf. UKL § 46

en opdeling af strafferetlige foranstaltninger i den gældende straffelov fra 1930, således de bagudrettede foranstaltninger findes under kapitlet "Straffene"³⁶ og de fremadskuende og fareafværgende findes under kapitlet "Andre restfølger af den strafbare handling"³⁷ (Greve, 2004, s. 273-279). Af "andre retsfølger" findes bl.a. foranstaltninger for unge under 18 år, herunder en henvisning til afgørelser om tillægsforanstaltninger til en ubetinget fængselsstraf truffet af Ungdomskriminalitetsnævnet³⁸. Da afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet træffes med et forebyggelsesmæssigt- og fremadskuende sigte med udgangspunkt i barnets/den unges bedste³⁹, anses de derfor ikke for at være straffende i formel forstand. Men de interviewede unge oplever rammerne på sikrede og delvis sikrede institutioner som straffende og fængselslignende med udgangspunkt i de frihedsbegrænsninger de beskriver (Bilag 2 s. 39, 71, 82). Zedner (2016) mener, at begreber som: smerte, tvang, undertrykkelse, afsavn og udelukkelse er fælles kendetegn for oplevelser af straf, men ikke synonymt hermed, idet disse oplevelser også kan fremkomme ved brug af foranstaltninger, som ikke anerkendes officielt som straffe (ibid. 6). Hun henviser i den forbindelse til Duff, som definerer sanktioner⁴⁰ som:

"something intended to be burdensome or painful, imposed on a (supposed) offender for a (supposed) offence by someone who (supposedly) has authority to do so" (Duff, 2003, s. xiv-xv; citeret i Zedner, 2016, s. 7).

Det er altså ikke så underligt, at de unge oplever nævnets afgørelser som straf, når de føler en smerte ved foranstaltningen og vilkårene. Selvom Kim ikke husker nævnsrådet eller hvilken afgørelse, der er kommet ud af det, så har han en holdning om, at han alligevel hellere vil anbringes på en sikret institution frem for en delvis sikret institution. Ud fra Hayes' (2018) alternative strafforståelse, jf. teoriafsnittet, oplever Kim en direkte smerte i forbindelse med sine anbringelser. Smerten kan også relateres til Sexton (2015), som skelner mellem konkret- og symbolsk straf, hvor den konkrete straf vedrører de fysiske foranstaltningsmæssige rammer og de dertilhørende materielle begrænsninger. Den symbolske straf beskrives som oplevelsen af "en straf ovenpå straffen", hvor eksempelvis oplevelsen af tab af individets autonomi og selvbestemmelse gør sig gældende (ibid. s. 121-123). For Kim gælder den konkrete straf, når han fortæller om de hårdere restriktioner og begrænsninger, der er på den sikrede institution, herunder at man: er lukket inde, ikke må have telefon, har pligt til at deltage i daglige aktiviteter, kun må ryge 10 cigaretter dagligt, har faste spise-, ryge- og ringetider. Hvis disse regler ikke overholdes, får det konsekvenser. I modsætning hertil kan man på en delvis sikret institution bevæge sig ud om dagen, men ikke om natten, hvor dørene låses, og der ikke er

³⁶ Jf. STRFL kap. 6

³⁷ Jf. STRLF kap. 9

³⁸ Jf. STRFL § 74 b

³⁹ Jf. UKL § 1

⁴⁰ Jeg benytter ordene *foranstaltning* og *sanktion* synonymt

mulighed for at stikke af, hvilket Kim finder dybt uretfærdigt. Adspurgt hvorfor Kim hellere vil være anbragt på en sikret frem for en delvis sikret, med udgangspunkt i de rammer, som han har beskrevet, lægger han mere vægt på oplevelsen af den symbolske straf:

"Fordi det er ikke fedt, du ved... at have friheden lige udenfor dig, men du må ikke... Altså det er det samme som at give et barn slik, og så tage det ud af hånden på dem igen... Altså det er jo ikke fedt... Så vil jeg hellere væk fra det hele, tage afstand, lukke helt ned, starte helt forfra"
(Bilag 2 s. 71).

Ifølge Kims oplevelse hører anbringelse på opholdssteder også under frihedsberøvende foranstaltninger. René oplevede vilkårene fra afgørelsen som værre i starten af forløbet, men bruger nu sit kendskab til andre unges afgørelser som sammenligningsgrundlag til at vurdere hårdheden af sin egen oplevede straf. Han mener retrospektivt, at han er sluppet billigt i forhold til andre, fordi han hverken er blevet tvangsfjernet eller anbragt på lukkede fængselslignende afdelinger, idet han allerede var blevet frivilligt anbragt på åbent opholdssted inden rettens og nævnets afgørelser (ibid. s. 35).

De unge har generelt svært ved at forstå, hvorfor de både skulle i retten og efterfølgende i Ungdomskriminalitetsnævnet, hvorfor de føler sig dobbelt straffet. Også socialrådgiverne og Mads Bilstrup ser det som en dobbelt proces og -foranstaltning, både for de unge over den kriminelle lavalder, men også de børn og unge, som allerede er anbragt i kommunalt regi (ibid. s. 6, 27, 44-45). Luca udtaler eksempelvis: *"altså det var som om, jeg bare ikke har fået nok"* (ibid. s. 62). Luca henviser her til, at han i første omgang fik en ubetinget dom på 30 dage af retten, som han kunne vælge at afsone i fængsel eller ved misbrugsbehandling. Han valgte den sidste mulighed, ikke fordi han havde lyst, men fordi det så bedre ud. Halvvejs i afsoningen af rettens dom blev han indkaldt til møde i Ungdomskriminalitetsnævnet, som forlængede rettens afgørelse til 3,5 måned, hvilket Luca fandt meget uretfærdigt (ibid. s. 55-57). Forlængelsen af rettens afgørelse kan muligvis skyldes, at Luca ikke har været motiveret for at indgå i misbrugsbehandling, hvorfor det har haft en begrænset effekt, hvilket formentlig er fremgået af en statusudtalelse fra anbringelsesstedet til brug for den ungefaglige undersøgelse og socialfaglige indstilling til nævnet. For at mindske den vurderede recidivrisiko, jf. ny penologi, blev muligheden for at forlænge foranstaltningen til det 18. år benyttet. Luca har endvidere haft en lang ventetid på ca. 2 år fra første dom ud af to i retten til selve afsoningen, ligesom han ventede et års tid fra indkaldelsen til afviklingen af nævnmødet grundet COVID-19, hvorfor han længe gik og ikke vidste, hvorvidt han skulle gå i gang med noget arbejde eller andet. Nævnmødet blev først afholdt, da han var midt i sit behandlingsforløb, hvilket han mener, var *"det dårligste tidspunkt"* for ham, fordi han kun havde to uger tilbage (ibid. s. 59-62). Ifølge

Jørgensen og Olesen (2021) kan ventetiden fra anmeldelse til dom betegnes som en symbolsk pinebænk, fordi ventetiden kan medføre usikkerhed og påvirke de sigtedes privatliv i flere henseender, eksempelvis når det gælder familieliv, arbejde og kontakt med offentlige myndigheder. Jørgensen og Olesen ser derfor ventetiden som en uformel straf, idet konsekvenserne af den lange ventetid ikke er tilsigtet og dermed relaterer sig til Hayes' (2018) kontekstuelle smerte (Jørgensen & Olesen, 2021, s. 251-254). Hvis Luca i stedet skulle have set selve afgørelsen som en støtte, så skulle der været indgået et kompromis mellem ham og Ungdomskriminalitetsnævnet, hvor han var kommet i ambulans misbrugsbehandling og derved stadig kunne være hjemme (Bilag 2 s. 59-62).

Ligesom Luca oplevede Toni at få en sag behandlet i retten, men også i Børn- og Ungeudvalget, samtidig med første møde i Ungdomskriminalitetsnævnet. Han mener, at de forskellige instanser ikke har været gode til at tale sammen i opstartsfasen af Ungdomskriminalitetsnævnet og de sideløbende processer har haft en negativ effekt i form af et forlænget ophold på sikret institution på yderligere 4-5 mdr. (ibid. s. 3). Greve (2004) henviser til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, protokol 7, artikel 4 (ibid. s. 275), hvoraf det fremgår, at en person ikke skal: "*kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken han allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt*" (EMRK tillægsprotokol, 1984). Der kan således stilles spørgsmål ved, om oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet strider imod denne regel, når det gælder unge lovovertrædere over den kriminelle lavalder, som både kan få en dom i retten og efterfølgende en afgørelse i Ungdomskriminalitetsnævnet⁴¹. Greve (2004) påpeger endvidere, at tvangsmæssige foranstaltninger kan stride mod det forvaltningsretlige krav om proportionalitet mellem handling og indgreb⁴², hvilket dog omgås, når foranstaltningerne fremgår af straffeloven under "Andre retsfølger". Hertil bruger han bl.a. ungdomssanktionen⁴³ som eksempel, hvor unge over den kriminelle lavalder kan idømmes 2 års socialpædagogisk behandling på institution i sager, hvor der ellers kunne idømmes "*en ubetinget fængselsstraf i intervallet fra 30 dage op til ca. 1 år*" (Justitsministeriet, 2001, s. 6493; citeret i Greve, 2004, s. 279). Der må derfor også stilles spørgsmålstejn ved proportionaliteten, når Luca eksempelvis som tidligere nævnt først fik en ubetinget dom på 30 dage af retten og under afsoningen får en forlængelse på 3,5 måned af Ungdomskriminalitetsnævnet. Derudover påpeger Greve den lovgivningsmæssige udfordring med proportionalitetskravet, der opstår, når der sker en lovændring i straffeloven, hvor der i forvejen er hjemmel til et nogenlunde tilsvarende indgreb i en anden lov (ibid. s. 279). Som det fremgår af indledningen, har nogle kritikere af Ungdomskriminalitetsnævnet påpeget, at redskaberne til at forebygge kriminalitet samt foranstaltningerne i ungdomskriminalitetsloven allerede eksisterer i serviceloven (Skovgaard, 2020).

⁴¹ Jf. UKL § 74 b

⁴² Jf. Retssikkerhedsloven (2019) § 2

⁴³ Jf. STRFL § 74 a

Formålet med at iværksætte støttende og forebyggende foranstaltninger for børn og unge med særlige behov i kommunalt regi er: *"at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende"* (Serviceloven, 2021, § 46). Målet med oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har, foruden at bringe børn og unge ud af kriminalitet, været at bringe dem tilbage i fællesskabet (Justitsministeriet, 2018, s. 1). Et fællesskab som de fire interviewede unge, med udgangspunkt i deres tidligere fremhævede karakteristika og mange skift i livet, formentlig aldrig har følt sig som en del af. Afgørelser og vilkår fra nævnet har derfor formentlig haft til hensigt at skabe trygge, faste og stabile rammer til at lære de unge sociale kompetencer, at gå i skole, støtte til afrusning af euforiserende stoffer samt forberede dem på et selvstændigt voksenliv⁴⁴. Da de unge eksempelvis har haft dårlige erfaringer med skolesystemet livet igennem, kan vilkår om deltagelse i uddannelse for dem opleves, som om de bliver dømt til at gå i skole jf. Hayes' (2018) subjektive strafforståelse – selvom undervisningspligten reelt gælder for alle børn mellem 6-17 år i Danmark⁴⁵. Derudover kan de føle sig straffet socialt, når de oplever, at nævnet vil bestemme, hvem de ikke må ses med. Toni tog eksempelvis nævnets udtalelser herom meget bogstaveligt og følte, at han ikke måtte have nogle venner, fordi han skulle afholde sig fra dem som tog stoffer – hvilket var de fleste i omgangskredsen (Bilag 2 s. 89).

Da de unge oplevede afgørelsen som en straf, reagerede de i første omgang med modstand. Da Luca eksempelvis fik sin misbrugsbehandling forlænget, overvejede han at stikke af (ibid. s. 58). For Toni var det særligt følelsen af en stærk social kontrol, herunder antallet af chancer og hvad Ungekriminalforsorgen reagerede på, så han skulle for nævnet igen, der følte uretfærdigt. Når Toni oplevede at blive indberettet til nævnet for at komme for sent hjem til anbringelsesstedet eller i skole, fordi bussen var forsinket, så mener han, at han lige så godt kunne blive væk. Han blev således ikke motiveret af at have tre chancer – snarere tværtimod (ibid. s. 84). Toni føler, at: *"voksne mennesker får givet en magt, der egentlig ikke er deres magt"* (ibid. s. 82). Her henviser han til, at personalet på opholdsstederne kan vælge at indberette de unge til Ungekriminalforsorgen, hvis de ikke efterlever reglerne. Han mener, at det afhænger af personalet på opholdsstedet og hos Ungekriminalforsorgen, hvornår og hvorfor de vælger at indberette (ibid. s. 82-84, 91-93).

Socialrådgiverne oplever generelt, at de unge (og forældrene) retter mere ind og der er en anden respekt for afgørelser og vilkår truffet af Ungdomskriminalitetsnævnet, end hvis afgørelsen var truffet af familieafdelingen (ibid. s. 7). Foranstaltningerne fra nævnet beskrives mere firkantede og domslignende, hvilket muligvis er med til at gøre alvoren mere tydelig for de unge. Det kommer bl.a. til udtryk ved en kort

⁴⁴ Jf. UKL § 13-14 og SEL § 46

⁴⁵ Jf. Folkeskoleloven (2021) § 34

reaktionstid fra nævnets side, herunder at der gives to indskærpelser og ved tredje overtrædelse af fastsatte vilkår skal barnet/den unge for nævnet igen: *"Det er betaling ved kasse 1!"* (ibid. s. 24). Formålet med indskærpelserne og genindbringelsen for nævnet er, at fastsætte *"nye og skærpede reaktioner med fokus på at få barnet eller den unge til at ændre holdning og adfærd"* (Justitsministeriet, 2018, s. 5). De unge har med den løbende opfølgning fra Ungekriminalforsorgen og familieafdelingen således en, hvad Stafford og Warr (1993/2011) betegner som en specifik, afskrækkelse hængende over hovedet konstant (ibid. s. 349-399). Toni ser eksempelvis afgørelsen fra nævnet som en mildere smagsprøve på, hvad der kan ske, og hvilken straf der pålægges, hvis han begår en lovovertrædelse igen, når han er fyldt 18 år (Bilag 2 s. 87). For Luca relaterer afskrækkelsen sig primært til forholdet til kæresten, hvilket, ud fra Hayes' (2018) strafforståelse, både har været en direkte og en kontekstuel smerte (ibid. s. 240-246). Luca traf eksempelvis beslutningen om forandring under det tvangsmæssige behandlingsforløb, da parret fandt ud af, at hun var gravid:

"Jeg tænker, altså... Okay jeg var så dum, at lige så snart min kæreste havde brug for mig allermest, sådan set, i sit liv, så er jeg der ikke på grund af, at jeg havde dummet mig.... og så gjorde det faktisk sådan, at jeg tog en beslutning om, at: "Okay. Jeg skal aldrig væk mere... altså... jeg vil være dér, hvor jeg vil... altså når jeg vil, uden at være tvunget til at være andre steder" " (Bilag 2 s. 63).

Afskrækkelsen er yderligere forstærket, af den følgevirkning han risikerer ved endnu en dom i retten for lignende kriminalitet. Luca har ved sidste retsmøde fået at vide, at han risikerer 5 års udvisning, idet han har andet statsborgerskab end dansk (ibid. s. 59-60). Socialrådgiverne oplever også, at de unges indirekte erfaringer med Ungdomskriminalitetsnævnet kan have en afskrækkende effekt (Stafford & Warr, 1993/2011, s. 349-399). Den ene socialrådgiver giver et eksempel på en ung mand, som begik kriminalitet og var i misbrug, hvilket hun ikke kunne afholde ham fra med "trusler" om anbringelse jf. serviceloven, idet han nærmede sig myndighedsalderen og dermed vidste, at en afgørelse om anbringelse fra Børn- og Ungeudvalget var meget lidt sandsynlig. Han valgte at stoppe med stoffer, fordi han fik en indkaldelse til Ungdomskriminalitetsnævnet. Han var bekymret for konsekvenserne af afgørelsen på baggrund af kendskab til andre unge, som havde fået en sag behandlet i nævnet. Han havde således indirekte erfaringer med afgørelser i nævnet. Da der gik noget tid, før sagen kunne behandles, gik han med til at samarbejde om familieafdelingens foreløbige tiltag, herunder misbrugsbehandling og inddragelse af netværket, hvilket fik en positiv effekt på den unge (Bilag 2 s. 16-17).

Selvom de unge har haft modstand mod nævnets afgørelser, har ingen af dem valgt at anke sagen. Afgørelser truffet af familieafdelingen eller Børn- og Ungeudvalget kan indbringes for Ankestyrelsen inden for 4 uger⁴⁶. Afgørelser truffet af Ungdomskriminalitetsnævnet kan som udgangspunkt ikke indbringes for Ankestyrelsen – medmindre der er tale om afgørelser primært relateret til anbringelse⁴⁷, så gælder der en klagefrist på 4 uger. Retsgarantien vedrørende klageadgang i straffesager⁴⁸ bortfalder således for de børn og unge i Ungdomskriminalitetsnævnet, som ikke hører under undtagelserne. Da i hvert fald tre af de unge har fået en afgørelse om anbringelse (det er uklart, hvilken afgørelse Kim har fået, da han ikke husker forløbet, mødet eller afgørelsen), har de haft ret til at anke afgørelsen. En rettighed som ingen af dem har valgt at benytte, på baggrund af deres forudgående erfaringer med afgørelser fra retten og Børn- og Ungeudvalget. De har bl.a. erfaringer med, at en klage vil resultere i, at de bliver sendt tilbage til opholdsstedet, mens klagen behandles (ibid. s. 66). De ved også, at en klage samtidig vil betyde, at de skal igennem processen én gang til (ibid. s. 81). Alle tre valgte således at "give op" på deres modstand og i stedet acceptere afgørelsen og samarbejde med personalet på opholdsstedet. René udtaler: "*Man skal bare igennem det. Når man er færdig, så er det dét*" (ibid. s. 38). Da Luca mente, at han alligevel ikke havde noget bedre at give sig til, valgte han at gå "*all in*" i terapiforløbet. Retrospektivt mener han, at misbrugsbehandlingen har givet noget positivt, men at han ikke helt fik det ud af forløbet, som han kunne have fået, hvis han havde været frivilligt i behandling, idet han fokuserede mere på oplevelsen af at være domsanbragt end på sig selv i starten (ibid. s. 58). Ifølge Toni har den hurtige reaktionstid fra nævnet en betydning på både godt og ondt. På den ene side mener han, at nævnet har overreageret på bagateller som eksempelvis at komme for sent i skole eller hjem, men samtidig har nævnet været hurtige til at sætte ind med individuelle indsatser baseret på den socialfaglige vurdering i de indstillede papirer, som han og pædagogerne kunne arbejde videre med. Retrospektivt er Toni glad for, at afgørelsen har indeholdt vilkår om skolegang, så han nu har gennemført 9. klasse og kan uddanne sig på sigt. I takt med at foranstaltningerne snart ophører, ser han det mindre som en straf og mener nu, at nævnet ikke er urimelige med deres afgørelser (ibid. s. 82-84, 89-94). Dansk Socialrådgiverforening mener grundlæggende, at børn hverken skal straffes, dømmes eller sanktioneres, men at de i stedet skal lære gennem relationsarbejde og støtte fra professionelle voksne, enten direkte til barnet eller via forældrene (ibid. s. 40-41).

⁴⁶ Jf. SEL §§ 166-168

⁴⁷ Jf. UKL § 55, stk. 1-2

⁴⁸ Jf. RPL § 901

Relationernes betydning

Selvom de unge oplevede selve afgørelsen fra nævnet som en straf, ser de nu retrospektivt, at afgørelsen har haft en positiv effekt, ikke på grund af selve mødet, da det var en ubehagelig oplevelse, men fordi de efterfølgende har oplevet sig støttet af personalet på deres seneste opholdssteder (Bilag 2 s. 36-37, 55, 71-73, 84-87). Toni udtaler eksempelvis:

"Den [afgørelsen] har helt sikkert givet mig en guidelinje til, hvor jeg skal gå, fordi de [Ungdomskriminalitetsnævnet] gør det jo så punktligt (...) hvis du gider at åbne øjnene op for den, så laver de faktisk allerede vejen for dig uden omkring kriminalitet. Så jeg føler det ligesom en guide (...) det kan godt være, at det er træls, men du bliver ligesom skubbet ind hver gang du falder ud (...) jeg fik at vide i kriminalforsorgen, det var aldrig for sent at tænke fremad. Ja det er for sent at tænke tilbage, men så tænk fremad i stedet for, for hvis du bliver ved med at tænke tilbage, så bliver du ved med at falde ud... så for mit vedkommende har det faktisk været en god støtte. Jeg har bare sådan været en muggen ung dreng, der bare har tænkt: "De ødelægger bare mit liv, og... jamen så til helvede med jer, I giver mig ikke lov til det, jeg gerne vil!" (...) men jeg fandt jo ud af, hvor meget de egentlig støttede mig, i realiteten efter at jeg kom ud for mig selv, for jeg var ikke nået ud til mig selv NU, hvis ikke de havde været der til at støtte mig dengang, så havde jeg stadig sat på et opholdssted" (ibid. s. 91).

Lipsky (1980/2010) refererer til medarbejdere i den offentlige sektor, herunder pædagoger, socialrådgivere, politibetjente mv., som *street-level bureaucrats*, dvs. medarbejdere som står i frontlinjen i mødet med borgerne og skal omsætte og udføre de socialpolitiske beslutninger i praksis (ibid. s. 3-5). Ifølge Brodtkin (2015) kan *street-level bureaucrats* også være medarbejdere i private organisationer (ibid. s. 25). De står således i et konstant krydspres mellem borgernes behov på den ene side, og de politiske beslutninger og tilgængelige ressourcer på den anden. De er derfor nødt til at foretage faglige skøn i fordelingen af ressourcer med udgangspunkt i den enkeltes behov og forpligtelsen til at handle i samfundets interesse. Jo mere udsat en borger synes at være, jo større indflydelse synes *street-level bureaucrats* at have på vedkommende. Da medarbejderne må kræve en vis form for adfærd fra de borgere, som modtager sociale velfærdsydelser og støtteforanstaltninger og samtidig skal forsøge at nedbringe afhængigheden af og udgifterne til de sociale ydelser, indebærer kontakten til velfærdsområdet social kontrol. Borgerne kan reagere voldsomt og med modstand på bureaukratiske processer og beslutninger, som kan opleves uretfærdige, hvorfor medarbejderne må lære at agere hensigtsmæssigt i dette (Lipsky, 1980/2010, s. 3-12). De interviewede unge har igennem mange år af deres liv været i kontakt med *street-level bureaucrats* i form af betjente, socialrådgivere, pædagoger og tilsynsførende hos ungekriminalforsorgen. Disse medarbejdere har alle skullet

foretage faglige skøn af, hvad de umiddelbart mener, var til de unges bedste og samtidig forsøge at inddrage de unge. Socialrådgiverne har bl.a. skullet foretage en socialfaglig vurdering af, hvilken foranstaltning der forventeligt vurderes at kunne hjælpe de unge på rette vej på sigt. Grundet deres anbringelser og afgørelser fra nævnet, er alle fire unge fortsat i kontakt med familieafdelingen – også den unge over 18 år, hvis afgørelse fra Ungdomskriminalitetsnævnet er udløbet. De interviewede unge giver generelt udtryk for, at de har et godt samarbejde med deres nuværende socialrådgivere fra familieafdelingen, idet disse har hjulpet dem til at komme på de sidste opholdssteder, hvor de har været anbragt og har oplevet støtte. De street-level bureaucrats som har haft den største indflydelse på en positiv ændring i de unges liv og adfærd, har således været pædagogerne på opholdsstederne, som dagligt står i et modsætningsfyldt dilemma, når de både skal udvise omsorg og kontrol over for de anbragte unge.

Ifølge Kim og Toni afhænger den oplevede støtte på opholdsstederne af personalets adfærd og tilgang over for de unge. De sammenligner begge sikrede institutioner med delvis sikrede og åbne institutioner, hvor medarbejderne beskrives mere strikse, begrænsende og dømmende på de sikrede og delvis sikrede institutioner, og mere lydhøre og støttende på de åbne institutioner (Bilag 2 s. 71-73, 82-87). Ifølge Egelund og Frydensbjerg (2011) kræver det sociale arbejde med udsatte unge, at de unge inkluderes og integreres i en så "normal" hverdag som muligt (ibid. s. 225). Men dette umuliggøres på sikrede institutioner, som Bengtson (2013) sammenligner med Goffmans *totale institutioner*, hvor alle den unges behov "skal varetages inden for institutionens rammer" (ibid. s. 280). Inklusionen lader sig altså bedre gøre på åbne institutioner, hvor dele af den unges liv kan føres uden for opholdsstedets områder. Ifølge Christensen og Warming (2013) har tilliden mellem de unge og de ansatte (både på opholdssteder og i familieafdelingen) en stor betydning for det sociale arbejde. Det er de professionelle, som bærer ansvaret for, at tilliden dannes gennem relationsarbejde over tid. Det besværliggøres dog af stigende krav om dokumentation, skift i personale, skift i anbringelsessted mv. (ibid. s. 152-153). Relationsarbejdet kræver økonomiske ressourcer, herunder at der personlemæssigt er tid til, at den enkelte unge og personalet endvidere besidder socialpædagogiske evner og kompetencer til mentalisering, herunder at kunne "læse" og forstå børns indre verden og deres mentale og følelsesmæssige tilstande" (Kvelling, 2013, s. 87). De positive erfaringer fra de åbne opholdssteder har medvirket til, at både Kim og Toni nu overvejer at uddanne sig til pædagog og arbejde med mennesker på sigt (Bilag 2 s. 75, 92). Toni har eksempelvis fundet inspiration i nogle af pædagogerne og ønsker at hjælpe andre unge med lignende udfordringer:

"de pædagoger der har været bedst til at håndtere mig, det er faktisk dem, der selv har boet på opholdssted eller har været ude og lave noget lort i deres fortid, men stadigvæk har fået lov til at rette op på sine fejl fremadrettet" (Bilag 2 s. 92).

Både René og Luca angiver, at de allerede inden afgørelsen fra Ungdomskriminalitetsnævnet havde besluttet at ville ændre deres liv og nu er på rette vej mod et "normalt liv" – hvilket Luca definerer som værende et liv uden kriminalitet og stoffer (ibid. s. 36-38, 62-63). Ifølge Hirschi og Gottfredson (1983) har alderen en effekt på kriminalitet, uafhængigt af variabler som køn, etnicitet, social klasse mv. De ser en tendens til, at kriminalitet allerede starter helt ned i 10-års alderen og toppe i slutningen af teenageårene/starten af 20'erne, hvorefter kurven falder over tid, hvilket de betegner som *The Criminal Age Curve* (ibid. s. 552-560). Kurven er ikke afhængig af særlige begivenheder i løbet af livet, men alderen korrelerer med begivenheder som bl.a. endt uddannelse, ansættelse, ægteskab mv., hvorfor det kan synes naturligt at koble disse sammen. Ifølge Hirschi og Gottfredson sker forandringen og modningsprocessen naturligt med alderen, ligesom livsstilen og de sociale relationer ændres og udvikles (ibid. s. 580-582). I de begyndende teenageår begynder forældrenes indflydelse eksempelvis at fylde mindre end vennernes meninger og adfærd. I slutningen af teenageårene og starten på voksenlivet begynder familielivet og forpligtelser igen at fylde mere i form af parforhold og børn. Ud fra Hirschi og Gottfredsons perspektiv ville den positive udvikling formentlig ske under alle omstændigheder, men de rette socialpædagogiske rammer og støttende relationer til de professionelle har tilsyneladende medvirket til, at de unge er blevet motiveret (yderligere) til forandring. Det kræver som tidligere nævnt, at de økonomiske ressourcer følger med.

Fælles for de unge er, at de retrospektivt påtager sig en stor del af ansvaret for, at familien har været i kontakt med familieafdelingen og den efterfølgende anbringelse. De omtaler bl.a. sig selv som værende "*strid*", "*hysterisk*", "*et meget specielt barn*" og "*problembarn*", med henvisning til at de bl.a. har haft svært ved at høre efter og efterleve reglerne derhjemme, er stukket af, har påført selvskade, har haft svært ved at styre temperamentet og kommunikationen med forældrene generelt har været negativ samt præget af skænderier. En enkelt benytter ordet "*omsorgssvigt*" om forholdene i hjemmet. Deres selvbillede og ordvalg vidner om, at de har været i kontakt med og tilpasset sig systemet igennem mange år – at de er blevet såkaldte "*systembørn*" (Bilag 2 s. 32, 53, 70, 73, 86).

Konklusion

Fælles for de interviewede unge er, at de har haft en kaotisk opvækst med komplekse udfordringer, hvorfor de og deres familier har været i kontakt med offentlige myndigheder, herunder familieafdelingen, politiet og retten, forud for nævnsrådet. Den forudgående kontakt med og opfattelse af "systemet" har dannet referenceramme for deres oplevelse af selve nævnsrådet og afgørelsen. De giver generelt udtryk for ikke at have følt sig tilstrækkeligt forberedt på mødet, herunder på antallet af deltagere, og deres fagligheder og

funktioner. Det har haft en betydning, fordi de unge har erfaringer med udredningsforløb i psykiatrien og deltagelse i ungefaglige undersøgelser, hvor de har følt sig analyseret og vurderet. De har således følt sig stemplet af systemet på forhånd, men mere på deres person end deres handling, med udgangspunkt i indstillingen fra familieafdelingen, som beror på en vurdering af deres personlige forhold. De har endvidere følt sig alene, talt henover og forhørt, herunder at nævnet har forventet, at de unge har kunnet give en rationel forklaring på deres impulsstyrede handlinger, hvilket også er en erfaring fra møder med politiet og i retten. Disse oplevelser står i stor kontrast til de to interviewede socialrådgivere, som oplever nævnsmødet som værende dialogbaseret og i øjenhøjde med de unge. Årsagen til diskrepansen mellem de to interviewede målgrupper kan bl.a. være, at socialrådgiverne sammenligner nævnsmødet med rammerne for møder i Børn- og Ungeudvalget, som ikke lægger op til megen dialog. Socialrådgiverne har som udgangspunkt også inddraget den unges holdning i den ungefaglige undersøgelse, som er en del af grundlaget for den socialfaglige vurdering. Derudover kan de unge muligvis føle, at deres stemmer ikke har haft en reel betydning, fordi nævnet har valgt ikke at gå med de unges forslag til indsats. Oplevelsen af at føle sig talt henover kan endvidere skyldes, at det juridiske sprog ikke er blevet oversat til et sprog, som de unge taler og forstår, men som nævnsmedlemmerne og socialrådgiverne er uddannede til at forstå. For de unge er det således vigtigt, at nævnsmedlemmerne lytter til dem, accepterer at de unge ikke nødvendigvis har handlet rationelt og ikke mindst at nævnsmedlemmer taler i et sprog, som de unge forstår.

Selve afgørelsen opfatter de unge som en straf, fordi den er pålagt af en dommer. De unge har svært ved at forstå, hvorfor de både skal for retten og Ungdomskriminalitetsnævnet. Luca og Toni har oplevet, at varigheden og dermed hårdheden af rettens afgørelse er blevet forlænget af Ungdomskriminalitetsnævnet. Der er derfor ikke noget underligt i, at de unge ser det som en dobbelt proces og foranstaltning. De unge har i første omgang reageret med modstand mod afgørelsen, men da de ikke kom nogen vegne, valgte de at "give op" på deres modstand og i stedet arbejde *med* personalet på opholdsstederne. Restrospektivt mener de unge alligevel, at afgørelsen har været en støtte, fordi det har betydet, at de er blevet anbragt på nogle opholdssteder, hvor personalet har formået at skabe de rette pædagogiske rammer, som har kunnet støtte de unge i en positiv udvikling. Det bliver i sidste ende op til pædagogerne (og til dels socialrådgiverne) at vurdere, hvorvidt afgørelsen fra nævnet har haft den ønskede effekt eller ej, da de skal udføre nævnets afgørelse.

Diskussion

Dette afsnit har til formål at belyse, hvilke socialfaglige muligheder oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har åbnet for i det sociale arbejde med "den hårde kerne" af børn og unge, men også hvilke socialfaglige konsekvenser det har medført for øvrige socialt udsatte børn og unge i kommunalt regi. Socialrådgiverne og Mads Bilstrup påpeger, at arbejdet i familieafdelingerne i udgangspunktet er det samme, uanset hvem der har truffet afgørelsen – afgørelsen skal effektueres (Bilag 2 s. 2-5, 11-12, 44). De ser det som værende positivt, at ventetiden på sagsbehandlingen i nævnet er kort og det indstillede barn/unge og familien hurtigt får hjælp efter afgørelsen. Omvendt påpeger Bilstrup, at den kortere tidsfrist for udarbejdelse af en ungefaglig undersøgelse og kravet om at afvikle mødet med den fornødne hurtighed⁴⁹, har medført nogle udfordringer på myndighedsområdet, herunder at de indstillede børn og unge skal opprioriteres, hvilket betyder, at øvrige udsatte børn og unge, som er i kontakt med de sociale myndigheder, men ikke er indstillet til Ungdomskriminalitetsnævnet, bliver:

"anden prioritetsager" eller kommer bagerst i køen, ikke? Og det har jo så nogle konsekvenser for de børn og de forældre. Så man kan sige, dét vi hører fra medlemmerne, det er sådan blandede tilbagemeldinger: "Godt", fordi vi får fat i nogle forældre her, der ikke vil samarbejde, fordi der ligger en afgørelse, og andre siger: "Det er helt skørt – fordi vi skal handle på de her, og det betyder så, nogle af de mange andre sager/underretninger der ligger, de må så vente, indtil vi er kommet i mål med afgørelsessagerne" " (ibid. s. 42-43)

Socialrådgiverne oplever, at nævnet ofte følger deres socialfaglige vurderinger og oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har åbnet op for et større socialfagligt råderum for den enkelte socialrådgiver, som de indimellem oplever kan blive begrænset af de økonomiske midler, som er til rådighed i kommunalt regi, hvorfor beslutninger kræver ledelsesmæssig kompetence og prioritering. Det kan resultere i, at der nogle gange vælges en billigere indsats, end hvad der socialfagligt vurderes behov for, eksempelvis iværksættelse af massiv støtte i hjemmet frem for en anbringelse. Med indførelsen af nævnet er der således åbnet op for, at den enkelte socialrådgiver gives en kompetence til at finde den rette indsats eller anbringelsessted, uden at skulle tage højde for de økonomiske midler til rådighed, som ellers ville kræve godkendelse hos ledelsen. Det er netop det større socialfaglige råderum, der stiller et fagligt krav til socialrådgiverne og dermed gør Ungdomskriminalitetsnævnet særligt spændende for dem (ibid. s. 6-7, 11-14). Organiseringen af offentlige organisationer, som eksempelvis familieafdelingerne, medfører, at der er

⁴⁹ Jf. UKL kap. 5

mange modsatrettede hensyn at tage højde for. De er politisk styrede med afsæt i lovgivningsmæssige rammer og et bredt spektrum af mål og krav, herunder krav om åbenhed og ligebehandling af borgerne, da ydelserne finansieres af skattekrone. Det betyder, at de er genstand for en særlig offentlig og politisk opmærksomhed, da de på den ene side skal levere de rette indsatser og dække et behov bedst muligt hos flest muligt inden for den økonomiske ramme (Berg-Sørensen, Grøn, & Hansen, 2011, s. 22-30). Bilstrup problematiserer, at oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet har medført en stor økonomisk byrde og dermed en socialfaglig konsekvens for landets kommuner, idet barnets/den unges bopælskommune er forpligtet til at effektuere og finansiere nævnets afgørelse. De økonomiske ressourcer er dog ikke fulgt med oprettelsen af nævnet, hvorfor afgørelserne har påvirket nogle af kommunernes foranstaltningsbudgetter i en sådan grad, at der ikke er penge til, at børn og unge, som ikke har en sag i Ungdomskriminalitetsnævnet, kan få den rette indsats på det rette tidspunkt. Nævnets afgørelser påvirker derfor ikke blot de børn og unge, som kommer i nævnet, men det påvirker også de udsatte børn og unge, som ikke får en sag behandlet, da de nødvendigvis må nedprioriteres, når de økonomiske midler mindskes. Bilstrup påpeger det farlige i, at økonomien således kommer til at ligge over det socialfaglig skøn (Bilag 2 s. 46-47). Men ud fra interviews med de unge, socialrådgiverne og Mads Bilstrup lader der til at være en positiv effekt af, at de økonomiske midler følger den politiske dagsorden og spørgsmålet om økonomiske midler tilsidesættes, når en foranstaltning iværksættes for at forebygge at den såkaldte "hårde kerne" af børn og unge begår yderligere kriminalitet, hvilket ellers kun gør sig gældende, når det gælder straffesager. Det bærer således præg af, at straf i dette tilfælde er forklædt som forebyggelse – det er i hvert fald det indtryk, som de unges oplevelser efterlader. Sammenholdt med Greves (2004) holdning til den dobbelte lovgivning og informanternes oplevelse af den dobbelt proces og foranstaltninger jf. afsnittet "oplevelse af straf", virker det for mig som om, at de økonomiske ressourcer bruges unødigt flere gange på samme sag, eksempelvis når et barn/ung allerede er anbragt af kommunen og efterfølgende får anbringelsen stadfæstet af nævnet. Det samme gælder, når unge over den kriminelle lavalder endvidere har fået en sag behandlet i retten forud for nævnsrådet. Såfremt man undlod en dobbelt behandling af sagerne, kunne sagsomkostningerne i stedet være brugt på tidlige indsatser til at forebygge, at børn og unge bliver kriminalitetstruede. Som Bilstrup påpeger, var det måske givet bedre ud, at de økonomiske ressourcer blev brugt på et lavere sagstal, så socialrådgiverne kan fokusere på relationsarbejde og forebyggelse ved at have et større økonomisk råderum at sætte tidligt ind med i udsatte familier (Bilag 2 s. 46). Ifølge Bilstrup er Ungdomskriminalitetsnævnets succeskriterie, at de indstillede børn og unge kommer tilbage på rette spor:

"Men det forudsætter jo også, at de her børn, der har andre udfordringer, er psykisk sårbare, at de bliver taget ud. De hører ikke hjemme. Min overbevisning er, at det skader dem mere end

det hjælper dem, at de kommer for nævnet. Så de skal ud af nævnet. Men så tror jeg også, at man ville kunne se en succesrate, når der engang skal evalueres på det” (ibid. s. 48).

Med udgangspunkt i ovenstående, vil succesraten i forhold til forebyggelse af sociale udfordringer, med det politiske fokus på kriminalitetstruede børn og unge, altså primært ses hos de socialt udsatte børn og unge, som har været i nævnet. Samtidig kan der være en risiko for, at flere børn og unge ender i nævnet, fordi de ikke har fået en rettidig støtte som følge af få ressourcer inden de bliver kriminalitetstruede. Den ene socialrådgiver mener, at nogle af de unge, som hun arbejder med, er omfattet af så massive udfordringer i deres liv, at de burde få deres sag behandlet i nævnet, for at få nogle vilkår som kan støtte dem på rette vej i livet, selvom de ikke er taget for noget kriminelt. Her fremhæves særligt de unge piger, hvor der er en bekymring for, at de sælger sig selv (ibid. s. 16-17). Det vil således bære mere præg af formålet med de amerikanske ungdomsdomstole, hvor socialt udsatte og omsorgssvigtede børn og unge skal ”reddes”, som det fremgår af litteraturreviewet.

Oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet er altså ikke entydigt positivt eller negativt, men må snarere ses i et nuanceret perspektiv. Som det umiddelbart kan se ud på nuværende tidspunkt, så kan oprettelsen af Ungdomskriminalitetsnævnet medføre en ulighed i behandlingen af socialt udsatte børn og unge, fordi de økonomiske midler følger det politiske interessefelt, som aktuelt er at forebygge ungdomskriminalitet blandt ”den hårde kerne”.

Referencer

- Abrams, L. S. (2010, juni 30). Sampling 'Hard to Reach' Populations in Qualitative Research - The Case of Incarcerated Youth. *Qualitative Social Work*, pp. 536–550. doi:10.1177/1473325010367821
- Ankestyrelsen. (2020, 11 17). *Sagens behandling i børn- og ungeudvalget: Ankestyrelsen*. Retrieved from Ankestyrelsen.dk: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/sager-om-born-og-unge/anbringelse-uden-samtykke/sagens-behandling-i-born-og-ungeudvalget>
- Anklagemyndigheden. (n.d.). *Straffesagens forløb - for dig, der er sigtet: Anklagemyndigheden*. Retrieved from Anklagemyndigheden.dk: <https://anklagemyndigheden.dk/da/straffesagens-forloeb>
- Balvig, F. (2011). *Lovlydig ungdom*. Det Kriminalpræventive Råd. Retrieved from <https://dkr.dk/media/8196/lovlydig-ungdom.pdf>
- Becker, H. S. (1963/2020). *Outsidere - Studier i afvigelsessociologi* (2. ed.). (S. Søgaard, & M. Visby, Trans.) København: Hans Reitzels Forlag.
- Bengtsson, T. T. (2013). Omsorg og kontrol - socialt arbejde med unge på sikrede institutioner. In B. Lihme (Ed.), *Socialt arbejde med udsatte unge* (1. ed., pp. 274-293). København K: Akademisk Forlag.
- Bengtsson, T. T., & Mølholt, A.-K. (2020). Anonymisering i kvalitative undersøgelser. In K. E. Petersen, & L. Ladefoged (Eds.), *Forskning med børn og unge - Etik og etiske dilemmaer* (1. ed., pp. 193-209). København: Hans Reitzels Forlag.
- Berg-Sørensen, A., Grøn, C. H., & Hansen, H. F. (2011). Offentlig organisation. In A. Berg-Sørensen, C. H. Grøn, & H. F. Hansen (Eds.), *Organiseringen af den offentlige sektor - Grundbog i offentlig forvaltning* (1. ed., pp. 11-43). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Bjørngo, T. (2016). Introduction: A Comprehensive Model for Preventing Crime. In T. Bjørngo, *Preventing Crime: A Holistic Approach* (pp. 1-35). London: Palgrave Macmillan UK. Retrieved from https://link-springer-com.zorac.aau.aau.dk/content/pdf/10.1057%2F9781137560483_1.pdf
- Brinkmann, S. (2020). Etik i en kvalitativ verden. In S. Brinkmann, & L. Tanggaard (Eds.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (3. ed., pp. 581-600). Hans Reitzels Forlag.
- Brodkin, E. Z. (2015). The inside story: street-level research in the US and beyond. In P. Hupe, M. Hill, & A. Buffat (Eds.), *Understanding street-level bureaucracy* (pp. 25-42). Bristol University Press; Policy Press. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1t89bw0.6>
- Børnekonventionen. (1992, januar 16). *BKI nr 6 af 16/01/1992 - gældende: Bekendtgørelse af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (* 1)*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1992/6>
- Cederborg, A.-C. (2002). *Interview med børn - En guide til undersøgelse og efterforskning* (1. ed.). (C. Pietsch, Trans.) København: Psykologisk Forlag.
- Christensen, M., & Warming, H. (2013). Tillid i socialt arbejde med unge i udsatte positioner. In B. Lihme (Ed.), *Socialt arbejde med udsatte unge* (1. ed., pp. 134-155). København: Akademisk Forlag.
- Christie, N. (2004, oktober 29). Straffen som problem. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, 91(4), pp. 302-310. doi:10.7146/ntfk.v91i4.71602

- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (1986/2011). Crime as a Rational Choice. In F. T. Cullen, & R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present* (4. ed., pp. 400-405). New York: Oxford University Press.
- Cullen, F. T., & Agnew, R. (2011). In F. T. Cullen, & R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present* (4. ed., pp. 381-393). Oxford: Oxford University Press.
- Dahlin, U. (2022, januar 3). Regeringen overvejer fodlænker til børn ned til ti år. *Information*. Retrieved from <https://www.information.dk/indland/2021/12/regeringen-overvejer-fodlaenker-boern-ti-aar>
- Dansk Socialrådgiverforening. (2018, september 28). *Høringssvar til lovforslag om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. Retrieved from <https://socialraadgiverne.dk/hoeringssvar/hoeringssvar-til-lovforslag-om-bekaempelse-af-ungdomskriminalitet/>
- Datatilsynet. (2019, september). *Vejledning: Samtykke*. Retrieved from [Datatilsynet.dk: https://www.datatilsynet.dk/media/6562/samtykke.pdf](https://www.datatilsynet.dk/media/6562/samtykke.pdf)
- de Vaus, D. A. (2001). *Research Design in Social Research* (2. ed.). London: Sage Publication.
- Det Kriminalpræventive Råd. (n.d.). *Bekymringssamtaler: DKR*. Retrieved from [DKR.dk: https://dkr.dk/ungdomskriminalitet/voksenstoette/bekymringssamtaler/](https://dkr.dk/ungdomskriminalitet/voksenstoette/bekymringssamtaler/)
- Doek, J. E. (2002). Modern Juvenile Justice in Europe. In M. K. Rosenheim, F. E. Zimring, D. S. Tanenhaus, & D. Bernardine, *A Century of Juvenile Justice* (pp. 505-527). Chicago: The University of Chicago Press.
- Duenkel, F. (2014, januar). Juvenile Justice Systems in Europe - Reform developments between justice, welfare and 'new punitiveness'. *Kriminologijos Studijos*(1), pp. 31-76. doi:DOI: 10.15388/CrimLithuan.2014.0.3676
- Duff, A. (2003). Introduction. In A. Duff, *Punishment, Communication and Community* (pp. xi-xx). Oxford: Oxford University Press. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com/lib/aalborguniv-ebooks/reader.action?docID=430801&ppg=12>
- Egelund, T., & Frydensbjerg, G. T. (2011). At give drengene en god tid. In T. Egelund, & T. B. Jakobsen (Eds.), *Døgninstitutionen – Modsætninger og strategier når børn og unge anbringes* (pp. 205-238). København: Hans Reitzels Forlag.
- Elholm, T. (2013). Straffesystemet og strafferetten. In M. H. Jacobsen, & A.-S. Sørensen (Eds.), *Kriminologi - en introduktion* (1. ed., pp. 61-84). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- EMRK. (1996, maj 20). *BEK nr 423 af 20/05/1996: Bekendtgørelse om ændring af bilag 1 til lov om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*. Retrieved from [Retsinformation.dk: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1996/423](https://www.retsinformation.dk/eli/lta/1996/423)
- EMRK tillægsprotokol. (1984, november 22). *BKI nr 41 af 07/04/1989: Bekendtgørelse af tillægsprotokol nr. 7 af 22. november 1984 til Den Europæiske Konvention til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder*. Retrieved from [Retsinformation.dk: https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1989/41](https://www.retsinformation.dk/eli/ltc/1989/41)
- Feely, M., & Simon, J. (1998). Actuarial Justice: the Emerging New Criminal Law. In P. O'Malley (Ed.), *Crime and the Risk Society* (pp. 375-403). Dartmouth: Ashgate. Retrieved from https://www.moodle.aau.dk/pluginfile.php/1682021/mod_resource/content/1/63.%2C%20Feeley

%2C%20M.%20%20Simon%2C%20J.%2C%20Actuatial%20Justice%20-
%20The%20Emerging%20New%20Criminal%20Law.pdf

- Fleischer, A. V. (1999). Neuropsykologisk undersøgelse. In L. Lier, T. Isager, O. S. Jørgensen, F. W. Larsen, & T. Aarkrog (Eds.), *Børne- og ungdomspsykiatri* (1. ed., pp. 175-185). Viborg: Hans Reitzels Forlag.
- Folkeskoleloven. (2021, oktober 1). *LBK nr 1887 af 01/10/2021: Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887>
- Folketingets beslutningsforslag. (2000, 11 9). *2000/1 BSF 37: Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af kriminalretspleje og ungdomsdomstole for unge i alderen 12 til 18 år*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/20001BB00037>
- Frich, M. (2018, januar 25). Ungdomskriminalitetsnævn kan krænke 12-åriges menneskerettigheder. *Information*, 4-5. Retrieved from <https://www.information.dk/indland/2018/01/ungdomskriminalitetsnaevn-kan-kraenke-12-aariges-menneskerettigheder>
- Fuglsang, T., & Hansen, S. B. (2021a). *Nævnsmødet - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet*. København K: Justitsministeriet. Retrieved from <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/05/Naevnsmoedet-En-devaluering-af-Ungdomskriminalitetsnaevnet..pdf>
- Fuglsang, T., & Hansen, S. B. (2021b). *Screening og henvisning - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet*. København K: Justitsministeriets Forskningskontor. Retrieved from <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Devaluering-om-screening-og-henvisning.pdf>
- Fuglsang, T., & Hansen, S. B. (2021c). *Ungefaglige undersøgelser og indstillinger - En devaluering af Ungdomskriminalitetsnævnet*. København K: Justitsministeriets Forskningskontor. Retrieved from <https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/12/Devaluering-om-ungefaglige-undersogelser-og-indstillinger.pdf>
- Goffman, E. (1963/2010). *Stigma - Om afvigerens sociale identitet* (2. ed.). (B. Gooseman, Trans.) Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990/2011). A General Theory of Crime. In F. T. Cullen, & R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present* (4. ed., pp. 224-236). Oxford: Oxford University Press.
- Greve, V. (2004, oktober 29). Fra indgrebsret til strafferet? Udviklingen af de strafferetlige sanktioner i Danmark. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, pp. 273-301. doi:<https://doi.org/10.7146/ntfk.v91i4.71601>
- Grossberg, M. (2002). Changing Conceptions of Child Welfare in the United States, 1820-1935. In M. K. Rosenheim, F. E. Zimring, D. S. Tanenhaus, & B. Dohrn, *A Century of Juvenile Justice* (pp. 3-41). Chicago: The University of Chicago Press.
- Hammen, I. (2017). Det diktafonbaserede interview. In J. Kampmann, K. Rasmussen, & H. Warming (Eds.), *Interview med børn* (1. ed., pp. 33-50). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, N. (1999). Hyperkinetiske forstyrrelser. In L. Lier, T. Isager, O. S. Jørgensen, F. W. Larsen, & T. Aarkrog (Eds.), *Børne og ungdomspsykiatri* (1. ed., pp. 263-271). Viborg: Hans Reitzels Forlag.

- Hayes, D. (2018). Proximity, pain and State punishment. *Punishment & Society*(2), pp. 235–254. doi: 10.1177/1462474517701303
- Hirschi, T. (1969/2011). Social Bond Theory. In F. T. Cullen, & R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present* (pp. 215-223). New York: Oxford University Press.
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983, november). Age and the Explanation of Crime. *American Journal of Sociology*(3), pp. 552-584. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/2779005>
- Jappe, E. (2006). *Børne- og ungdomskriminalitet* (4. ed.). København K: Frydenlund.
- Jessen-Petersen, B. (1999). Misbrug og misbrugsinducerede sindslidelser hos unge. In L. Lier, T. Isager, O. S. Jørgensen, F. W. Larsen, & T. Aarkrog (Eds.), *Børne- og ungdomspsykiatri* (1. ed., pp. 325-332). Viborg: Hans Reitzels Forlag.
- Justitsministeriet. (2001, marts 28). *L 210 Forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om social service (Ungdomskriminalitet)*. Retrieved from Folketingstidende.dk: https://www.folketingstidende.dk/samling/20001/lovforslag/L210/20001_L210_som_fremsat.pdf
- Justitsministeriet. (2018, juni 29). Aftale om en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet - Alle handlinger har konsekvenser. København. Retrieved from <https://www.regeringen.dk/media/5475/aftaletekst-29-juni-2018.pdf>
- Jørgensen, K., & Olesen, A. (2021). Unødig lang sagsbehandlingstid i danske straffesager: Uformel straf før dom. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*(1), pp. 251-266. doi:<https://doi.org/10.7146/ntfk.v108i1.125575>
- Kincheloe, J. L. (2011). Describing the Bricolage: Conceptualizing a New Rigor in Qualitative Research. In J. L. Kincheloe, K. Hayes, S. R. Steinberg, & K. Tobin (Eds.), *Key Works in Critical Pedagogy. Bold Visions in Educational Research* (pp. 177-189). Rotterdam: Sense Publishers. doi:https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1007/978-94-6091-397-6_15
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Interview - Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvellido, Ø. (2013). *Børn i Risiko* (1. ed.). (C. Pietsch, Trans.) Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Kyvsgaard, B. (2020). *Udvikling i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2019 - Med separate opgørelser for kommuner og politikredse*. København K: Justitsministeriets Forskningskontor. Retrieved from https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/02/udvikling_i_boerne-_og_ungdomskriminalitet_2006-2019_0.pdf
- Larsen, B. Ø. (2018, December 1). Forebyggelse af børne- og ungdomskriminalitet: Hvad lærte vi af at sænke den kriminelle lavalder og indføre fodlænke til unge? *Samfundsøkonomen*(4), pp. 5-10. Retrieved from https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2018/2018_4/samf_2018_4_2.pdf
- Layder, D. (1998). *Sociological Practice - Linking Theory and Social Research*. London: SAGE Publications Ltd. doi:<https://dx.doi.org/10.4135/9781849209946>
- Lipsky, M. (1980/2010). The Critical Role of Street-Level Bureaucrats. In M. Lipsky, *The Critical Role of Street-Level Bureaucrats: Dilemmas of the Individual in Public Service* (pp. 3-12). Russell Sage

Foundation. Retrieved from <https://www-jstor-org.zorac.aub.aau.dk/stable/10.7758/9781610446631>

- McAra, L., & McVie, S. (2018). Transformations in Youth Crime and Justice across Europe - Evidencing the case for diversion. In B. Goldson (Ed.), *Juvenile Justice in Europe - Past, Present and Future* (1. ed., pp. 94-103). New York: Routledge - Taylor and Francis Group. doi:<https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.4324/9781315194493>
- Olesen, A., & Hammerslev, O. (2020). Bidrag til Pierre Bourdieus retssociologi og den retlige transformationsproces. *Praktiske Grunde: Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab*(1-2), pp. 5-22. Retrieved from [http://m.praktiskegrunde.dk/2020/praktiskegrunde\(2020-1+2c\)olesen-hammerslev.pdf](http://m.praktiskegrunde.dk/2020/praktiskegrunde(2020-1+2c)olesen-hammerslev.pdf)
- O'Reilly, K. (2009a). Key Informants and Gatekeepers. In K. O'Reilly, *Key Concepts in Ethnography* (pp. 132-137). London: SAGE Publications Ltd.
- O'Reilly, K. (2009b). Access. In K. O'Reilly, *Key Concepts* (pp. 5-12). London: SAGE Publications Ltd.
- Pedersen, A.-J. B., & Jørgensen, T. T. (2017). *Ungdomskriminalitet - de mest kriminelle*. Justitsministeriets Forskningskontor. Retrieved from <https://www.regeringen.dk/media/4217/rapport-de-mest-kriminelle-unge.pdf>
- Petersen, K. S. (2017). Det dukke-gestaltede interview. In J. Kampmann, K. Rasmussen, & H. Warming (Eds.), *Interview med børn* (1. ed., pp. 17-31). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Rasmussen, K., Warming, H., & Kampmann, J. (2017). Indledning. In J. Kampmann, K. Rasmussen, & H. Warming (Eds.), *Interview med børn* (1. ed., pp. 7-16). Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Retsplejeloven. (2021, september 15). *LBK nr 1835 af 15/09/2021: Bekendtgørelse af lov om rettens pleje*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1835#id9bcc6a3-29bb-4103-855d-cc6ef79726c3>
- Retssikkerhedsloven. (2019, november 12). *LBK nr 1121 af 12/11/2019: Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1121>
- Rosenheim, M. K. (2002). The Moderne American Juvenile Court. In M. K. Rosenheim, F. E. Zimring, D. S. Tanenhaus, & B. Dohrn, *A Century of Juvenile Justice* (pp. 341-359). Chicago: The University of Chicago Press.
- Scott, E. s., Grisso, T., Levick, M., & Steinberg, L. (2015). *The Supreme Court and the Transformation of Juvenile Sentencing*. New York: Columbia Law School. Retrieved from https://scholarship.law.columbia.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3515&context=faculty_scholarship
- Seitz, S. (2015, March 24). Pixilated partnerships, overcoming obstacles in qualitative interviews via Skype: a research note. *Qualitative Research*, pp. 229-235. doi:DOI: 10.1177/1468794115577011
- Serviceloven. (2021, juli 1). *LBK nr 1548 af 01/07/2021 - gældende: Bekendtgørelse af lov om social service*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1548#id2c3d5f06-9e65-4c0c-8c92-66baec9a65cf>

- Sexton, L. (2015, januar 8). Penal subjectivities: Developing a theoretical framework for penal consciousness. *Punishment & Society*, 1(17), pp. 114-136. doi:10.1177/1462474514548790
- Shearing, C. (2001). Punishment and the changing face of the governance. *Punishment and Society*, 3(2), pp. 203-220. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1462474501003002001>
- Skovgaard, M. (2020, februar 7). Vi har indført et system, som systematisk krænker børns retssikkerhed. *Politiken*. Retrieved from <https://apps.infomediearkiv/link?articles=e791b478>
- Smith, E. (2018, oktober 9). Nu bliver børn automatisk betragtet som skyldige, blot politiet mistænker dem. *Berlingske*, 28. Retrieved from <https://apps.infomediearkiv/link?articles=e6ed84e7>
- Stafford, M. C., & Warr, M. (1993/2011). Reconceptualizing Deterrence Theory. In F. T. Cullen, & R. Agnew, *Criminological Theory: Past to Present* (4. ed., pp. 394-399). New York: Oxford University Press.
- Storgaard, A. (2017). Denmark. In S. H. Decker, & N. Marteache (Eds.), *International Handbook of Juvenile Justice* (pp. 267-286). Switzerland: Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-45090-2_13
- Straffeloven. (2021, september 20). *LBK nr 1851 af 20/09/2021: Bekendtgørelse af straffeloven*. Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1851>
- Straffuldbyrdelsesloven. (2019, december 9). *LBK nr 1333 af 09/12/2019: Bekendtgørelse af lov om fuldbyrdelse af straf m.v.* Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/1333>
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957/2011). Techniques of Neutralization. In F. T. Cullen, & R. Agnew (Eds.), *Criminological Theory: Past to Present* (4. ed., pp. 207-214). Oxford: Oxford University Press.
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2020). Interviewet: samtalen som forskningsmetode. In L. Tanggaard, & S. Brinkmann (Eds.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (3. ed., pp. 33-63). Hans Reitzels Forlag.
- Taylor, S. J., Bogdan, R., & DeVault, M. L. (2016). Research Design and Pre-fieldwork. In S. J. Taylor, R. Bogdan, & M. L. DeVault, *Introduction to Qualitative Research Methods - A Guidebook and Resource* (4. ed., pp. 33-53). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Tranæs, T. (2008). Samfund, kriminalitet og straf. In T. Tranæs, & L. P. Geerdsen, *Forbryderen og samfundet - Livsvilkår og uformel straf* (pp. 15-34). Denmark: Gyldendal.
- Ungdomskriminalitetsloven. (2018, december 27). *LOV nr 1705 af 27/12/2018 Gældende: Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet*. (Justitsministeret, Ed.) Retrieved from Retsinformation.dk: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=206275>
- Ungdomskriminalitetsnævnet. (n.d.). *Ungdomskriminalitetsnævnet: Henvist til nævnet*. Retrieved from Ungdomskriminalitetsnævnet: <https://ungdomskriminalitetsnaevnet.dk/henvist-til-naevnet/index.html>
- Wang, L. F. (2020, januar 13). Ankestyrelsen finder fejl i ni ud af 26 anbringelser foretaget af nyt nævn. *Information*, 4-5. Retrieved from <https://www.information.dk/indland/2020/01/ankestyrelsen-finder-fejl-ni-26-anbringelser-foretaget-ungdomskriminalitetsnaevnet>
- Wilken, L. (2006). *Pierre Bourdieu* (1. ed.). Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag.

Zedner, L. (2016). Penal subversions: When is a punishment not a punishment, who decides and on what grounds? *Theoretical Criminology*, 20(1), pp. 3-20. doi:10.1177/1362480615598830